

Poština plačana v gotovini.

JANUAR-FEBRUAR 1922.

Nº I.-II.

ЗАРА - ЗАРА

ВѢСТНИКЪ РУССКОЙ НАЦІОНАЛЬНОЙ
МЫСЛИ И СЛАВЯНСКОЙ ВЗАИМНОСТИ

GLASILO RUSKE NARODNE MISLI IN
VSESLOVANSKE VZAJEMNOSTI

ГЛАСИЛО РУСКЕ НАРОДНЕ МИСЛИ
И СВЕСЛОВАНСКЕ УЗАЈАМНОСТИ

GLASILO RUSKE NARODNE MISLI I
SVESLOVANSKE UZAJAMNOSTI

UREJUJE ANDR. R. MILEVSKI

РЕДАКТОРЪ-ИЗДАТЕЛЬ А. Р. МИЛЕВСКИЙ.

CELJE (JUGOSLAVIJA)

Издательство А. Р. Милевскаго.

Исполненіе различн.
типографскихъ
работъ на всѣхъ
языкахъ.

Издание книгъ и брошюръ.

Celje, Jugoslavija.

TISKARNA A. RODÉ
CELJE, RAZLAGOVA ULICA ŠT. 12.

Vizitke, poročna naznanila, zavitki, pisma, računi, vabila, lepaki, letaki, posmrtnice, cirkularji, stroškovniki, trgovske karte, knjige v vseh velikostih, brošure, časopisi ter sploh vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah okusno in ceno.

Lastna knjigoveznica
izvršuje vsa v svojo stroko spadajoča dela.

Izdelovanje štampilij iz kavčuka.

ТРГОВАЧКО-ПОСЛОВНИ ПОТСЕТНИК
АДРЕСАР БЕОГРАДА
И ОКОЛИНЕ

са новим великим плановима

под уредништвом П. Е. НАВОЈЕВА.

Размера 20 × 28 см. од прилике 320 страна 480 цена 40 дин.

Трговачке и индустријске фирме и лица, која желе да добију АДРЕСАР БЕОГРАДА, или да штампају своје огласе у тексту ове књиге, нека се изволе обратити на адресу уредништва :

Београд, Поенкареова улица Бр. 36.

СВЕСЛОВЕНСКА КЊИЖАРА М. Ј. СТЕФАНОВИЋА И ДРУГА

на коју треба слати и новац.

Оглашујте у Адресару!

Огласи на целој страни 600 дин. — Опширна обавештења шаљу се на захтев.

УРЕДНИШТВО.

„ЗАРЯ“ - „ZARJA“

Редакторъ-издатель А. Р. Милевскій.

ВѢСТНИКЪ РУССКОЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ МЫСЛИ И СЛАВЯНСКОЙ ВЗАИМНОСТИ.

Издается ежемѣсячно въ г. Целѣ на русскомъ, словенскомъ, сербскомъ и хорватскомъ языкахъ.

Пріемъ подписки и объявленій производится по адресу:

UPRAVNIŠTVO „ZARJE“, CELJE, SLOVENIJA, JUGOSLAVIJA.

Отъ редакціи.

54794

Славянскія племена, двигаясь въ своемъ разселеніи съ востока на западъ и съ запада на востокъ, заняли девять десятыхъ стараго міра отъ сѣрыхъ холодныхъ водъ Берингова пролива до теплыхъ лазурныхъ водъ Адриатики.

Въ своемъ движеніи на западъ славяне пришли въ соприкосновеніе съ народами чуждыхъ расъ, монгольскими, и народами родственныхъ расъ, германскими и романскими.

Вся эпоха среднихъ вѣковъ, да и новая исторія, были для славянъ сплошною борьбою за свое политическое существованіе, за сохраненіе языка, культуры и даже религіи.

Въ послѣднія столѣтія западные славяне въ тяжелые моменты своей жизни не разъ обращали взоры на Востокъ, гдѣ уже нѣсколько вѣковъ какъ сложилась самая могучая славянская держава — Россія.

И взоры братьевъ не напрасно были обращены къ Востоку.

Они находили тамъ поддержку, и нравственную и матеріальную, а въ грозныя для славянства времена — и поддержку кровью.

На этой почвѣ содружества родились идеи славянскаго сближенія, увѣнчавшіяся панславизмомъ.

Переживанія Великой войны и тяжелыя потрясенія, вызванныя ею, повлекутъ, конечно, за собою пересмотръ многихъ положеній, въ томъ числѣ создадутся и новыя формы сближенія славянства и, возможно, переработается и самая идея панславизма.

Благодѣтельнымъ итогомъ міровой войны для славянства явилось освобожденіе большей части его и образованіе цѣлаго ряда независимыхъ славянскихъ государствъ.

Ужасными послѣдствіями войны были разрушеніе Русскаго государства и надвинувшійся на весь старый міръ грозный призракъ краснаго

интернаціонала, который, всоружившись сначала высокими лозунгами примиренія всего человѣчества, всеобщаго равенства и братства, внесъ въ міръ уничтоженіе челоуѣка челоуѣкомъ, всеобщую нищету и полное разрушеніе культуры и цивилизаціи. Сейчасъ, мы думаемъ, болѣе чѣмъ когда либо, должна наступить эпоха существованія и развитія национальныхъ государствъ.

И волею историческихъ судебъ почти всѣ славяне уже имѣютъ свои національныя государства. Но политическая борьба далеко не закончена, такъ какъ много нашихъ братьевъ еще томится подъ чужеземнымъ игомъ.

И кромѣ политической борьбы предстоитъ еще тяжелая экономическая.

Сравнительно не крупнымъ государствамъ западныхъ славянъ, окруженнымъ и численно и экономически сильнѣйшими враждебными государствами, грозятъ тяжелыя формы экономическаго пораженія.

Счастливое будущее славянства, стремящагося окончательно освободиться отъ глубоко въѣвшихъ, чуждыхъ ему вліяній и наслоеній — пагубныхъ остатковъ недавняго рабства — лежитъ только въ союзѣ всѣхъ славянскихъ государствъ вокругъ возродившейся Россіи.

Только тогда выявится вся ширь и величіе самобытной славянской культуры, чуждой матеріалистическаго міровоззрѣнія и воинственныхъ стремленій запада.

Великая война, которая, противъ желанія самихъ славянъ, поставила ихъ во враждебные лагеря, заставивъ уничтожать другъ друга, въ дѣйствительности сблизила этихъ, казалось бы, враговъ.

Словенцы, хорваты, чехи, русины, побывавшіе въ русскомъ плѣну, вернулись оттуда не врагами Россіи, а искренними ея друзьями, съ самыми теплыми чувствами признательности не только за

гуманность русскаго правительства, но и за дружеское, душевное отношеніе русскаго народа.

Русскіе же, попавшіе въ плѣнъ въ славянскія страны, многіе не захотѣли возвращаться на раззоренное большевиками родное пепелище, и нашли пріютъ среди родственнаго славянскаго населенія.

Коммунистическіе ужасы кровавой русской революціи вновь выбросили изъ Россіи уже милліоны русскихъ людей изъ самыхъ различныхъ слоевъ народа, начиная съ духовныхъ верховъ интеллигенціи и кончая крестьяниномъ и рабочимъ.

Многіе изъ нихъ нашли вѣрное убѣжище и радушный пріемъ въ братскихъ славянскихъ странахъ.

Вотъ то, что въ годы тяжелыхъ испытаній войны и разрухи еще болѣе сблизило славянъ.

Идеи славянскаго сближенія, когда то бывшія достояніемъ однихъ руководящихъ круговъ восточнаго и западнаго славянства и рождавшіяся въ умахъ отдѣльныхъ печальниковъ о судьбахъ славянства, теперь проникли въ глубину народныхъ массъ, начинающихъ сознавать необходимость сближенія родственныхъ по крови и языку народовъ.

Но, тѣ стихійныя силы, которыя сейчасъ бросають славянъ другъ къ другу, совершенно не исключаютъ дальнѣйшей сознательной культурной работы во всѣхъ отрасляхъ науки, искусства, политики и литературы.

Заимствуя хорошее у однихъ, дѣлясь своими духовными національными богатствами съ другими, мы увидимъ присущіе намъ недостатки, тѣснѣе сблизимся и перенесемъ къ себѣ все то хорошее, чему научимся другъ у друга.

Взявъ на себя сложный и отвѣтственный трудъ содѣйствовать, по мѣрѣ силъ, проведенію въ жизнь всеславянскихъ началъ, мы приступаемъ къ изданію нашего вѣстника и широко открываемъ его страницы для всѣхъ сочувствующихъ обще-славянскому и національному русскому дѣлу.

Мы ясно сознаемъ, что только дружная поддержка и разностороннее сотрудничество всѣхъ славянскихъ круговъ могутъ одухотворить наше начинаніе, превративъ его въ живое творческое дѣло, и поэтому просимъ читателей открыто высказывать свои мысли и пожеланія, которыя всегда найдутъ откликъ въ „Зарѣ“.

МОЛИТВА.

*Пошли намъ, Господи, терпѣнье
Въ годину буйныхъ, мрачныхъ дней
Сносить народное гоненье
И пытки нашихъ палачей.
Дай крепость намъ, о Боже правый,
Злодѣйство ближняго прощать
И крестъ тяжелый и кровавый
Съ Твоего кротостю встрѣчать!*

*И въ дни мятежнаго волненья,
Когда терзаютъ насъ враги,
Терпѣть позоръ и униженья,
Христосъ-Спаситель, помоги!
Владыко міра, Богъ вселенной,
Благослови молитвой насъ
И дай покой душѣ смиренной
Въ невыносимый, страшный часъ...*

*И у преддверія могилы
Вдохни въ уста Твоихъ рабовъ
Нечеловѣческія силы:
Молитесь кротко за враговъ.*

1918 г. Екатеринбургъ.

ДОЛГЪ ЖИВЫХЪ И СВОБОДНЫХЪ!

Поруганная и обезкровленная Россія вступила въ пятую годовщину непрерывныхъ мукъ подъ игомъ наемныхъ палачей. Гнусные предатели распяли родину на крестѣ нигдѣ невиданныхъ страданій, беспощадно все разрушили, вычеркнули изъ жизни шестую часть міра, звѣрски перебили сотни тысячъ людей и залили моремъ братской крови необозримыя пространства русской земли.

Богатѣйшая страна замерла, въ ней уже не живутъ, а еле бродятъ блѣдныя тѣни живыхъ труповъ.

Одни насильники весело безумствуютъ при заревѣ русскаго пожара, а милліоны умирающихъ съ голода давно знаютъ свой удѣлъ обреченныхъ и безучастно ждуть конца. Люди обратились въ одичавшихъ отъ ужаса, отупѣвшихъ, голодныхъ

животныхъ, жадно думающихъ о коркѣ хлѣба, полѣнѣ дровъ и какихъ-нибудь жалкихъ лохмотьяхъ, чтобы прикрыть наготу изможденныхъ тѣлъ. Истерзанный и безоружный народъ сталъ послушнымъ стадомъ рабовъ подѣ кнутомъ Ленина и Бронштейна.

Отъ ужасовъ кровавой бойни спасались всѣ, кто имѣлъ силы и возможность. Эти немногіе, избѣгнувшіе истязаній, разстрѣловъ и голода, скитаются среди равнодушныхъ народовъ, вспоминая, стиснувъ зубы, могущество своей родины, прежнее величіе русскаго имени, и томятся неизвѣстностью объ оставшихся за совѣтской чертой.

Поражающая своею красотой русская душа опоганена красными пытками. И только одно темное будущее таитъ въ себѣ далекіе дни, когда придавленные рабы сбросятъ ненавистное ярмо, разогнутъ свою спину и вновь примутъ нѣкогда человѣческой обликъ, со всей его богоносной глубиной.

Духовныхъ сокровищъ народа также не существуетъ, святыни его растоптаны, а остатки разграбленныхъ богатствъ пошли съ мелкихъ торговъ и сдѣлались добычей международныхъ хищниковъ.

Ожесточенная война съ сатанизмомъ вырождаетъ цивилизаціи и со звѣринымъ разгуломъ подонковъ русскаго народа, стоившая безконечнаго числа человѣческихъ жизней и длившаяся болѣе четырехъ лѣтъ, все же не освободила родину изъ рабства предателей и изувѣровъ.

Исторія въ свое время безпристрастно оцѣнитъ проявленія этой борьбы, захватившей всѣ слои населенія и протекавшей на каждой пяди русской земли.

Въ скорбной памяти отчетливо хранятся пережитые страшные дни, звавшіе къ подвигу, будившіе много свѣтлыхъ надеждъ, но не приведшіе къ торжеству права, справедливости и свободы.

Попытки разобраться въ послѣдовательности минувшихъ лѣтъ не могутъ приблизить къ опредѣленію причинъ тѣхъ или иныхъ событій и вытекавшихъ изъ нихъ неудачъ. Прошлое пока еще не укладывается ни въ общій итогъ, ни въ мало-мальски обоснованное обвиненіе цѣлаго ряда государственныхъ и общественныхъ дѣятелей, соприкасавшихся съ правительственной властью и арміями разныхъ мѣстъ противобольшевистской Россіи. Однимъ несомнѣннымъ, беспощадно клеймящимъ насъ выводомъ можетъ быть только честное признаніе главныхъ причинъ крушенія борьбы съ большевизмомъ: эти причины кроются въ безконечныхъ политическихъ распряхъ. Наши внутренніе раздоры ослабляли правительства, лишая ихъ необходимой поддержки, довѣрія и болѣзненно били по всему существу бѣлыхъ армій. Политическія несогласія, обнаруживъ непримиримую вражду между различными общественными теченіями, сплошь и рядомъ влекли за собой самочинныя выступленія политическихъ

группъ и безответственныхъ лицъ, имѣвшихъ дерзость говорить отъ имени Россіи. Выступавшія лица вліяли своими дѣйствіями на образъ мыслей не только отдѣльныхъ иностранцевъ, но даже на цѣлыя правительства, умышленно искажая дѣйствительность въ обстановкѣ борющихся сторонъ и во внутреннемъ положеніи Россіи. Политическая толчея и развратъ тыловъ обнаружили недостатокъ общественности, полное отсутствіе народной гордости, любви къ отечеству и давно предрѣшали послѣдствія напряженной борьбы. Обычная критика всѣхъ безъ разбора, правыхъ и виноватыхъ, непониманіе жизненныхъ задачъ, страхъ поступиться ничтожными политическими тезисами, нежеланіе пренебречь личными самолюбіями и недоувѣріе къ вождямъ бѣлыхъ армій явились основаниями, не позволившими сплотиться всѣмъ силамъ боровшейся и зарубежной Россіи въ могучемъ порывѣ безкорыстнаго служенія родинѣ.

Между тѣмъ, одна своевременно выраженная готовность пойти навстрѣчу уже могла укрѣпить власть, ободрить войска, влить новую вѣру въ измученное населеніе и смягчить многія отрицательныя стороны, свойственныя эпохѣ гражданской войны.

Двухмилліонная русская эмиграція, цѣлое государство за границей, за всѣ годы изгнанія не сумѣла выявить своего единого опредѣленнаго лица. Если до сихъ поръ не раздался сильный голосъ подлинной національной мысли изъ нашей собственной среды, который заставилъ бы прислушаться къ себѣ, не говоря о врагахъ, многихъ прежнихъ друзей, если среди насъ царятъ полнѣйшія разрозненность и безразличіе, если газеты наши полны взаимной брани, споровъ и клеветы, то по меньшей мѣрѣ странно предъявлять какія-либо требованія и обвиненія къ иностранцамъ, постороннимъ и равнодушнымъ зрителямъ русскаго несчастія.

Дѣло русскаго національнаго объединенія за границей и сейчасъ, при всей наглядности прошлыхъ уроковъ, почти не развивается въ виду продолжающагося отсутствія общественности. Разбродъ мыслей и, неизбѣжное при этихъ условіяхъ, духовное обнищаніе перестаютъ быть личнымъ униженіемъ каждаго изъ насъ порознь, а становятся общимъ достояніемъ, переходятъ въ національный позоръ.

Гдѣ же кроется выходъ изъ создавагося положенія, какъ приблизиться къ разрѣшенію многихъ неотложныхъ задачъ, составляющихъ долгъ эмиграціи, чѣмъ она сможетъ впослѣдствіи оправдать смыслъ своей свободной жизни передъ замученной Россіей?

Отвѣтомъ на подобные вопросы могло бы явиться прежде всего немедленное прекращеніе по-

литического пустословія, превратившаго годы жизни за границей въ чехадгу партійныхъ программъ.

Уцѣлѣвшія политическія фигуры до сихъ поръ продолжаютъ дѣло разьединенія эмиграціи, и нездоровую узко-партійную работу успѣшно выполняютъ именно тѣ одинокіе, безжизненные и никому ненужные обломки временнаго и экзотическихъ республиканскихъ правительствъ, которые въ свое время привели Россію къ завоеваніямъ „великой безкровной“.

Не довольно ли этихъ прекрасныхъ завоеваній съ насъ, и - со слѣдующихъ двухъ поколѣній, и не пора-ли, наконецъ, взять и отшвырнуть съ пути русской жизни всѣ старыя развалины?

Одинъ фактъ эвакуаціи изъ Россіи этихъ политическихъ мертвецовъ, казалось бы, долженъ самъ по себѣ служить вѣскимъ показателемъ ихъ неспособности къ творческой государственной работѣ.

Тѣмъ не менѣе, свободно распоряжаясь денежными средствами въ желательномъ для себя направленіи, они упорно не расстаются съ мишурой прежней власти, съ ничѣмъ необъяснимой самоувѣренностью пытаются дальше вліять на судьбы Россіи и назойливо стремятся къ опека надъ эмиграціей. Достаточно извѣстна старая истина, что форма политическаго строя страны зависитъ исключительно отъ совокупности историческихъ условій жизни народа, а въ данное время совершенно невозможно предугадать событій, которыя развяжутъ Гордѣвъ узелъ Россіи.

Въ равной мѣрѣ немисливо предопредѣлить ни уровень государственнаго развитія Россіи, ни общее состояніе Европы къ моменту паденія большевизма.

Утвердительно можно сказать только одно, что строительство новой Россіи и вся созидательная работа по восстановленію ея государственнаго организма будетъ производиться всѣмъ народомъ, въ самой Россіи, а не отжившими, порою совершенно не знающими условій современной русской жизни людьми.

Угаръ большевизма проходитъ, народъ начинаетъ трезвѣть, сопоставлять кровавое настоящее съ гнѣвными сторонами прошлаго и въ умѣ его медленно укладываются вѣрные выводы изъ пережитаго ужаснаго опыта. Здравый разумъ и воля народа сами вернуть Россію на исконный путь государственной жизни, единственно пріемлемый для необъятной шири Россіи, отвѣчающій духовному укладу всего русскаго народа и его историческому прошлому. Истерическіе выкрики партійныхъ лидеровъ и знахарскія заклинанія „бабушекъ“ и „дѣдушекъ“ русской революціи не предрѣшаютъ будущаго строя государства и ровно ничего не измѣняютъ въ ходѣ текущей политической жизни.

Жизнь ставитъ инныя задачи и открываетъ широкій просторъ для полезнаго примѣненія самыхъ разностороннихъ знаній русской эмиграціи.

Сплотившись не по случайному сожителству заброшенныхъ въ разные города лицъ, а по выявленному національному самосознанію, эмиграція твердо станетъ на почву совмѣстной культурной работы. Можно было бы уже отмѣтить нѣкоторое проявленіе общественности со стороны организованной части ученаго міра и представителей различныхъ профессій, но эти начинанія слишкомъ специальны и далеко не исчерпываютъ всѣхъ возможностей, доступныхъ эмиграціи въ ея служеніи русскому дѣлу.

Будущей Россіи нужны умъ, знаніе и трудъ всей ея интеллигенціи, какъ уцѣлѣвшей отъ гибели на родинѣ, такъ и живущей въ изгнаніи. Не говоря о государственныхъ учрежденіяхъ Россіи, полностью разрушена вся экономическая жизнь страны.

Всевозможныя ученія общества и всякаго рода союзы, начиная съ культурно — просвѣтительныхъ и и кончая кооперативными, или совершенно уничтожены, или изуродованы до неузнаваемости. Очевидно, что возродить все это, создавъ прочное ядро, способное развить свою дѣятельность во все-россійскомъ масштабѣ, продумать планъ восстановленія экономической жизни и духовнаго возрожденія государства, подойти къ разрѣшенію проблемъ спасенія вымирающихъ отъ голода миллионовъ людей — и является единственной основной задачей, доступной эмиграціи съ чисто научной и технической стороны. Одновременно общія усилія должны обезпечить кусокъ хлѣба каждому русскому, пригодному къ труду и желающему работать, а не тунеедствовать на положеніи приживалокъ заграничной благотворительности.

Голодающее русское населеніе съ дѣтьми, исковерканными опытомъ большевизма, не скоро выдѣлитъ изъ себя необходимое количество полезныхъ работниковъ.

Эмиграція наша тоже не блещетъ большимъ числомъ физически здоровыхъ, нравственно стойкихъ и уравновѣшенныхъ людей, вполне способныхъ къ предстоящему тяжелому труду.

Тѣмъ болѣе, среди вопросовъ первой важности, во весь ростъ встаетъ забота о дѣтяхъ эмиграціи, о томъ поколѣніи, которое понесетъ на своихъ плечахъ всю тяжесть первой работы по строительству родины. — Ни недоросли эмиграціи, ни мягкотѣлые интеллигенты, ни изголодавшіеся и истерзаные рабы изъ Совдепіи съ ихъ нравственно искалѣченными, лишенными семьи и школы, дѣтьми — не пригодны для восстановленія Россіи.

Будущее государства — въ его дѣтяхъ... Мы, русскіе, болѣе чѣмъ кто либо, имѣли случай убѣдиться въ правдивости этого изъ печальнаго опыта ми...

шихъ лѣтъ. Сдѣлавъ все возможное для образованія и воспитанія въ духѣ здороваго націонализма нашей молодежи, мы искупимъ одну изъ прежнихъ тяжкихъ винъ передъ родиной и предпримемъ рѣшительный шагъ къ осуществленію важнѣйшей задачи въ дѣлѣ подготовки честныхъ и дѣятельныхъ русскихъ гражданъ.

Пусть - же эмиграція, которую часто называютъ „цвѣтомъ русской интеллигенціи“ и „хранительницей культурныхъ богатствъ прежней Россіи“, на дѣлѣ

докажетъ свою состоятельность, поставивъ служеніе родинѣ выше личныхъ и общественныхъ дрязгъ. Счастье пользоваться свободной жизнью налагаетъ свои опредѣленные нравственные обязанности.

Придетъ время, Россія пойметъ и проститъ грѣхи мучениковъ краснаго ига, но окажется безпощадной къ тѣмъ, кто, оставаясь живымъ и свободнымъ, превратился въ добровольнаго раба обывательскихъ будней.

А. Милевскій.

Воспоминанія кievлянина.

(Два съ половиной года революціи, большевистская „ЧЕКА“ въ Кіевѣ 1919 г.)

Многострадальный Кіевъ — мать городовъ русскихъ, какъ назвалъ его еще древній лѣтописецъ, въ январѣ 1919 года, ждалъ вторичнаго прихода большевиковъ. Многострадальнымъ я называю Кіевъ потому, что ни одному городу въ Россіи не пришлось за время революціи испытать того, что выпало на долю несчастнаго Кіева.

Въ теченіе первыхъ мѣсяцевъ революціи шестисоттысячное населеніе города переживало общероссійскій революціонный угаръ. На выборахъ въ кievское городское самоуправленіе, происходившихъ въ іюнѣ 1917 года, блокъ русскихъ социалистическихъ партій собралъ большинство голосовъ; и власть въ городѣ перешла въ руки социалистовъ. Населеніе повѣрило демагогически - социалистическимъ обѣщаніямъ о бесплатной водѣ, дешевой электрической энергіи, даровомъ пользованіи трамваемъ, дешевыхъ квартирахъ и многому другому.

Во главѣ городского управленія стали мѣстные журналисты-евреи, начинающіе адвокаты, врачи безъ практики и вообще интеллигенты-неудачники. Въ первые-же мѣсяцы они обнаружили свою полную неспособность справиться съ хозяйствомъ большого города. При городской управѣ было создано много новыхъ должностей, даже цѣлыя новыя учрежденія, приглашено множество чиновниковъ-социалистовъ, такъ-же мало подготовленныхъ къ дѣлу, какъ и лица приглашавшія ихъ. Городскія средства разбрасывались щедрой рукой; и вмѣсто обѣщанной болѣе совершенной организаціи окончательно разваливали ранѣе налаженное городское хозяйство. Въ результатѣ широко возвѣщенные населенію блага замѣнились новыми тяжелыми налогами и общей неурядицей.

То, что въ маломъ масштабѣ случилось съ Кіевомъ и кievскимъ самоуправленіемъ, то во все-россійскомъ масштабѣ происходило одновременно со всей Россіей и временнымъ правительствомъ Керенскаго. Коалиціонное только по названію, социалистическое по существу, оно беспощадно раз-

рушало Россію. Утративъ всякій авторитетъ власти, правительство Керенскаго окончательно уничтожило администрацію и полицію на мѣстахъ, подорвало авторитетъ суда и развалило армію.

Населеніе большихъ русскихъ городовъ, болѣе сознательное, чѣмъ населеніе сельское, и осязательно почувствовавшее провалъ социалистической демагогіи, очень скоро пережило медовые мѣсяцы революціи и совершенно разочаровалось въ социализмъ. Населеніе Кіева, въ частности, ясно обнаружило свои измѣнившіяся настроенія уже на выборахъ во Всероссійское учредительное собраніе, происходившее въ сентябрѣ 1917 года.

Тотъ же блокъ русскихъ социалистическихъ партій, который побѣдилъ на іюньскихъ городскихъ выборахъ, блестяще провалился въ сентябрѣ. При чемъ колоссально возросло количество голосовъ, поданныхъ за русскій національный союзъ, партію буржуазную и даже монархическую. Правда, на сентябрьскихъ выборахъ значительное количество голосовъ также собралъ довольно неожиданно блокъ украинскихъ партій. Но эта побѣда явилась результатомъ просто недобросовѣстной предвыборной махинаціи. Въ Кіевѣ къ сентябрю мѣсяцу скопилось много дезертировъ съ фронта подъ предлогомъ формировація украинскихъ войсковыхъ частей. Всѣ тѣ изъ нихъ, кто имѣлъ мѣстожителство въ Кіевѣ, получили два избирательныхъ удостовѣренія, одно на квартирѣ, а другое въ штабѣ или казармѣ; и многіе дважды голосовали и, конечно, какъ дезертировавшіе подъ украинскимъ флагомъ — за украинцевъ. И дѣйствительно, черезъ три мѣсяца послѣ этого при выборахъ въ Украинское учредительное собраніе, когда украинцамъ въ Кіевѣ принадлежала уже вся полнота государственной власти, и они, конечно, все дѣлали, чтобы повліять на исходъ выборовъ, партіей, собравшей въ Кіевѣ наибольшее количество голосовъ, былъ тотъ же русскій національный союзъ.

Такимъ образомъ, за первые десять мѣсяцевъ революціи шестисоттысячное населеніе гор. Кіева прошло наглядную школу политическаго обученія; и это привело большинство его обратно къ исторической русской національной государственности. Но, къ сожалѣнію, дѣйствительный ходъ событій въ революціонное время менѣе чѣмъ, когда либо зависитъ отъ взглядовъ и желаній большинства.

Въ революціонной Россіи это сказывалось особенно ярко. Большинство населенія, утомленное войной, разочаровавшееся въ лозунгахъ революціи, жаждало покоя, порядка и какой либо власти. Но это большинство не было активно, не было способно ни организовать, ни, тѣмъ менѣе, взяться за оружіе; оно было настроено обывательски — „моя хата съ краю, ничего не знаю“. Активнымъ же являлось главнымъ образомъ небольшое меньшинство, но способное на все. Возглавляемое частью политическими фанатиками, частью авантюристами, меньшинство это состояло изъ деклассированныхъ и деградированныхъ элементовъ населенія. Рекрутировались они изъ дезертировъ великой войны, число которыхъ уже въ 16^{омъ} году превышало миллионъ, далѣе — изъ преступниковъ, выпущенныхъ изъ тюремъ и каторги правительствомъ Керенскаго, ихъ тоже были многіе десятки тысячъ и, наконецъ, преступниковъ, создавшихся во время революціи, въ эпоху распада и полного отсутствія власти.

Правда, было еще и другое активное меньшинство, по количеству значительно меньшее, но способное на подвигъ и жертву во имя идеи націи и государства. Главную массу его составляло русское офицерство, русская учащаяся молодежь и часть интеллигенціи. Но въ первый годъ революціи это меньшинство было совершенно разрозненно, и разрозненное подвергалось буквальному избіенію озвѣрѣлыми солдатами и чернью, подстрекаемыми большевиками. И лишь остатки этого патриотическаго меньшинства собрались впоследствии подъ знаменами Добровольческой арміи. Государственная власть къ осени 1917 года буквально вываливалась изъ рукъ правительства Керенскаго: ее надо было только подобрать.

При помощи того-же активного меньшинства кучка авантюристовъ и частью фанатиковъ, несомнѣнно поддерживаемая австро-германскимъ генеральнымъ штабомъ, образовала въ Кіевѣ Украинскую Центральную Раду. Самозванная, никѣмъ не выбранная, состоявшая изъ представителей кооперативовъ и часто только на бумагѣ существовавшихъ политическихъ партій, пополнявшаяся путемъ кооптаціи, Центральная Рада въ началѣ ноября 1917го года, вслѣдъ за большевистскимъ переворотомъ въ Петроградѣ и Москвѣ,

объявила Украину самостійной, себя - носительницей Верховной власти, а Кіевъ столицей Украины.

Это было первое испытаніе для Кіевлянъ. Впервые на улицахъ Кіева затрещали ружья, и на городъ надвинулся ужасъ гражданской войны. Но не было охотниковъ отстаивать прерогативы правительства Керенскаго, впрочемъ, уже и не существовавшего, а большевики къ тому времени въ Кіевѣ еще не достаточно сорганизовались, національной же власти въ Россіи нигдѣ не было, и потому побѣда досталась Центральной Радѣ легко.

Но, впрочемъ, не долго удержала Центральная Рада власть въ своихъ рукахъ. Она не имѣла никакихъ корней въ народѣ. Широкія массы украинскаго крестьянства относились совершенно отрицательно къ идеѣ украинскаго сепаратизма - отдѣленію отъ Россіи. Активное же, скажемъ, разбойное меньшинство, которое Центральная Рада тоже пыталась организовать при помощи крайнихъ социалистическихъ, почти большевистскихъ лозунговъ, пошло не за ней, а за большевиками: послѣднимъ больше довѣряли, что они позволятъ грабить и убивать безпрепятственно, да, кромѣ того, многихъ отталкивалъ украинскій сепаратизмъ. И вотъ, при паденіи власти Центральной Рады, населеніе Кіева пережило незабываемые ужасы.

Военнымъ министромъ Центральной Рады уже тогда былъ небезызвѣстный Петлюра — недоучившійся семинаристъ Полтавской семинаріи, во время великой войны уклонившійся отъ службы въ дѣйствующей арміи, а посему состоявшій бухгалтеромъ въ одномъ изъ многочисленныхъ учрежденій Земгора. Войска Петлюры состояли главнымъ образомъ, какъ я уже выше упоминалъ, изъ украинизированныхъ дезертировъ съ фронта, которые, конечно, не за тѣмъ дезертировали, чтобы снова воевать и рисковать жизнью. Поэтому довольно многочисленная войска эти въ паникѣ бѣжали отъ нѣсколькихъ тысячъ большевистскихъ головорѣзовъ, наступавшихъ со стороны Харькова подъ начальствомъ полковника Муравьева. Когда въ январѣ 1918 года украинскія войска прибѣжали въ Кіевъ, то Петлюрѣ — военному невѣждѣ и политическому авантюристу, пришла блестящая мысль спрятаться за спины Кіевскаго мирнаго населенія. На всѣхъ площадяхъ и перекресткахъ улицъ города, занимавшаго свыше пятидесяти квадратныхъ километровъ пространства, были разставлены украинцами пушки, и отсюда стрѣляли по подступавшимъ большевикамъ. Это вызвало, конечно, обстрѣлъ мираго города большевиками, длившійся долгихъ двѣнадцать дней. Ежедневно въ ничѣмъ неповинный городъ большевики выпускали до тысячи снарядовъ — вплоть до шестидюймовыхъ. Въ городѣ не осталось почти ни одного неповрежденнаго дома. Населеніе пряталось по подваламъ и погребамъ. Но всетаки, въ концѣ

концовъ, оказалось до двухъ тысячъ убитыхъ и раненыхъ киевлянъ.

Центральная Рада, Петлюра и остатки его войскъ бѣжали, наконецъ, изъ Кіева, и къ намъ ворвались большевики. Озлобленные сопротивленіемъ, озвѣрѣвшіе, они вымещали свою злобу на мирномъ населеніи города и главнымъ образомъ опять таки на многострадальномъ русскомъ офицерствѣ. Безъ всякаго не только суда и слѣдствія, но даже безъ опроса было перебито свыше тысячи пятисотъ человекъ офицеровъ и вообще лицъ, носившихъ военную форму — врачей, чиновниковъ Краснаго Креста и другихъ. Войска Муравьева скоро ушли дальше и овладѣли почти всей Украиной, включая и Одессу. Въ Кіевѣ, между тѣмъ, осталось украинское большевистское правительство, опиравшееся на красную гвардію, состоявшую исключительно изъ преступныхъ элементовъ, занимавшихся налетами и убійствами, но уже только въ цѣляхъ грабежа.

Тогдашнее настроеніе большевистскихъ вожакъ-комиссаровъ въ Кіевѣ можно назвать еще умѣреннымъ; они какъ будто еще не окончательно порвали съ традиціями цивилизаціи, хотя бы и революціонной. Авторъ настоящихъ строкъ, никогда не бывший военнымъ, былъ тоже арестованъ по обвиненію въ контръ-революціонности, но освобожденъ по настоянію тогдашняго большевистскаго наркома внутреннихъ дѣлъ, который ему лично сказалъ, что „мы большевики боремся не съ убѣжденіями, а съ активной контръ-революціей“.

Тѣмъ временемъ соціалистическое правительство Центральной Рады, добѣжавшее почти до Брестъ-Литовска, успѣло заключить миръ съ Центральными Державами и выговорило себѣ помощь германо-австрійскихъ войскъ для освобожденія Украины отъ большевиковъ.

Въ концѣ февраля 1918 года германскія войска безъ боя заняли Кіевъ, а большевики, не оказавъ сопротивленія, бѣжали за Днѣпръ. Вернувшееся на Украину правительство Рады и его клеветы должны были, хотя отчасти, согласовать свои дѣйствія съ требованіями культурныхъ нѣмцевъ. Мирное населеніе вздохнуло свободнѣе, ободрилось и стало организовываться. Многочисленный на Украинѣ классъ зажиточнаго крестьянства и казачества хлынулъ въ союзы хлѣборобовъ и черезъ два мѣсяца, вмѣстѣ съ буржуазіей, свергъ Центральную Раду. Была провозглашена на Украинѣ диктатура гетмана Скоропадскаго, который образовалъ буржуазное правительство, правившее Украиной въ теченіе семи мѣсяцевъ. Германское командованіе поддержало элементы, свергшіе Центральную Раду, и поддерживало правительство Скоропадскаго почти все время его существованія. Гетманская эпоха для Кіева была временемъ спо-

койствія и относительнаго благоденствія. Побѣда Антанты, паденіе мощи Центральныхъ Державъ послужили главной причиной паденія гетманской власти на Украинѣ и въ Кіевѣ. Германія, несомнѣнно, все время вела на Украинѣ двойственную политику. Не довѣряя кругамъ, на которые опирался гетманъ, германскій штабъ одновременно поддерживалъ и соціалистическій украинскій національный союзъ и даже большевиковъ.

Въ декабрѣ 1918 года въ Кіевъ вошли войска Директоріи Украинской Народной Республики. Новая вывѣска скрывала за собой тѣхъ же дѣятелей Центральной Рады. Но войска, вступившія въ Кіевъ, въ главной массѣ были чужды по національности населенію города — это были галичане. Кіевлянамъ опять пришлось пережить жуткіе дни, какъ во время большевиковъ въ январѣ 1918 года; и опять главные несчастія выпали на долю русскаго офицерства. Офицеровъ массами арестовывали и разстрѣливали по одиночкѣ, безъ суда и слѣдствія. Но тутъ надо отдать должное нѣкоторымъ лицамъ высшаго германскаго командованія: они спасли сотни офицеровъ, увезя ихъ въ Германію.

Правительство Директоріи повторило буквально исторію правительства Центральной Рады. Оно также рѣшило сохранить власть на Украинѣ, выставивъ большевистскіе лозунги и примѣняя полубольшевистскіе методы управленія, соединенные съ нелѣпыми пріемами украинизаціи. Терроромъ, обманомъ и своей глупостью Директорія возстала противъ себя все населеніе Кіева. И когда въ январѣ 1919 года украинцы бѣжали, не дождавшись даже приближенія большевиковъ, населеніе Кіева о нихъ не жалѣло: правительство Директоріи ничѣмъ не было лучше большевиковъ 1918 года. Но, къ несчастью, многострадальному Кіеву пришлось пожалѣть и о правительствѣ Директоріи. Большевики 1919го года были совсѣмъ иными, чѣмъ годъ назадъ. Войдя въ городъ безъ всякаго сопротивленія, въ видѣ внѣшне организованныхъ войсковыхъ частей, большевики разсыпались черезъ нѣсколько часовъ по Кіеву, подъ предлогомъ отнятія у населенія оружія, и начался дикій грабежъ и невѣроятныя насилія. Затѣмъ всѣ большевистскія войска были размѣнены не въ казармахъ, а по квартирамъ жителей, что опять таки было источникомъ постояннаго грабежа и насилій. Такъ длилось нѣсколько недѣль, пока эти войска не были вывезены изъ Кіева для преслѣдованія украинцевъ, называвшихся тогда уже петлюровцами, по имени того же Петлюры, ихъ вождя, игравшаго въ Директоріи одну изъ главныхъ ролей.

Большевики одновременно приступили къ организаціи своей власти въ Кіевѣ, и вмѣстѣ съ тѣмъ появились слухи о переѣздѣ въ Кіевъ изъ Харькова центрального украинскаго большевистскаго

правительства — украинского совнаркома (совѣта народныхъ комиссаровъ). Послѣдній состоялъ изъ лицъ, въ большинствѣ случаевъ ничего общаго съ Украиной не имѣвшихъ, никакимъ населеніемъ не выбранныхъ и просто предназначенныхъ на эти должности центральнымъ комитетомъ коммунистической партіи. Во главѣ совнаркома стоялъ, стоитъ и по сей день, Раковскій — румынскій еврей, старый партійный дѣятель, большевикъ-коммунистъ, пріятель Ленина и Троцкаго, во время войны бывший, какъ и послѣдніе, секретнымъ сотрудникомъ (шпіономъ) военной развѣдки Центральнаго Державъ. Онъ былъ арестованъ въ 1917 году за шпіонство румынскимъ правительствомъ, но освобожденъ изъ тюрьмы гор. Яссъ русскими солдатами во время развала румынскаго фронта.

Первыя дѣйствія большевистской власти въ Кіевѣ выразились прежде всего въ массовомъ выбрасываніи жителей города изъ ихъ квартиръ. При чемъ выбрасываемымъ разрѣшалось взять съ собою только одинъ костюмъ и двѣ смѣны бѣлья, а вся обстановка квартиры и вообще всѣ вещи выселяемыхъ доставались тѣмъ, кого вселяли въ квартиру коммунисты. Характерное свойство большевистской власти, какъ кажется и всякой социалистической, — это созданіе невѣроятнаго количества чиновниковъ. Гдѣ въ культурныхъ государствахъ достаточно одного человѣка, тамъ у большевиковъ нужны были десятки. Для этихъ безчисленныхъ большевистскихъ учреждений и для служащихъ въ нихъ весь Кіевъ ограблялся и выбрасывался на улицу. И вотъ тогда же въ Кіевѣ впервые появилась „Чека“ — чрезвычайка, полный титулъ — чрезвычайная комиссія для борьбы съ контръ-революціей, саботажемъ и спекуляціей.

Я не собираюсь описывать большевистско-коммунистическую націонализацию и социализацию, которая свелась къ полнѣйшему ограбленію всего населенія Россіи. Этимъ путемъ большевики совершенно уничтожили промышленность крупную, среднюю и даже мелкую кустарную, разрушили крупное и среднее землевладѣніе и, въ концѣ концовъ, погубили и мелкое крестьянское сельское хозяйство. Ужаснымъ свидѣтелемъ ихъ разрушительной работы служитъ голодъ, постигшій въ этомъ году четвертую часть населенія всей Россіи. Ссылка большевиковъ на засуху — это не больше какъ „отводъ“. Климатъ всегда былъ климатомъ. Недороды въ Россіи закончились 30 лѣтъ тому назадъ въ 1891 году, и съ этимъ недородомъ Россія сама справилась, спасла населеніе пораженныхъ мѣстностей отъ голода и обеспечила ихъ послѣднимъ матеріаломъ на слѣдующій 1892 годъ. Съ тѣхъ поръ Россія колоссально шагнула въ земледѣльческой техникѣ и перестала бояться засухъ.

Въ настоящихъ строкахъ, по воспоминаніямъ лично пережитаго въ Кіевѣ, я хочу только отмѣтить нѣкоторые, дѣйствительно, чрезвычайные ужасы большевистскаго режима.

Населеніе Кіева, ютившееся по 4—6 человѣкъ въ одной комнатѣ, ежедневно подвергалось, сверхъ того, на улицахъ города массовому задержанію — облавамъ. Всѣхъ задержанныхъ женщинъ, безъ различія возраста, отсылали въ казармы мыть полы, чинить и мыть бѣлье красноармейцевъ, которые при этомъ всячески издѣвались надъ несчастными женщинами. Задержанные же мужчины отправлялись на принудительныя, якобы, работы. Это было просто издѣвательство надъ людьми, потому что и работъ этихъ не было, да и задержанные въ большинствѣ случаевъ не были приспособлены къ ручному труду.

Но самое тяжелое для кіевлянъ — это были ночи. Изъ ночи въ ночь въ городѣ производились или массовые обыски или провѣрки документовъ. Къ июлю же 1919 года большевики додумались до болѣе усовершенствованныхъ приемовъ издѣательства надъ населеніемъ и уничтоженія буржуевъ и интеллигенціи. Всѣ наличные коммунисты мобилизовались; въ помощь имъ командировались красноармейскія части; городъ разбивался на кварталы, оцѣпленные войсками; это дѣлалось ночью, всѣ жители попадали въ ловушку, ни войти, ни выйти никто не могъ. Изъ дома въ домъ, изъ квартиры въ квартиру, начиная отъ бывшаго богача и кончая подваломъ бѣдняка, большевистскіе палачи все обыскивали и забирали, по ихъ выраженію, всѣ излишки, т. е. все, кромѣ двухъ смѣнъ бѣлья и одного костюма. Всѣхъ же несчастныхъ, кто не состоялъ на совѣтской службѣ или не имѣлъ билета профессиональнаго рабочаго союза, комиссары арестовывали и отправляли въ „Чека“.

Вѣнцомъ всѣхъ большевистскихъ ужасовъ была „Чека“. Въ Кіевѣ ихъ было много: всеукраинская, губернская и цѣлый рядъ спеціальныхъ — желѣзнодорожная, военная и т. д. Организациія „Чека“ не имѣетъ ничего общаго съ судами или слѣдственными органами цивилизованныхъ государствъ. Это самый ужасный застѣнокъ, гдѣ большевики систематически примѣняютъ самыя жестокия пытки. Ничего похожаго на слѣдствіе или судъ въ „Чека“ не происходитъ. Людей разстрѣливаютъ на основаніи простаго оговора или доноса, а въ тысячахъ случаевъ и безъ всего — „въ порядкѣ краснаго террора“. При чемъ, сплошь и рядомъ, одинъ и тотъ же „чекистъ“ допрашиваетъ несчастнаго, онъ же рѣшаетъ его разстрѣлять и собственноручно его убиваетъ.

Въ началѣ во главѣ кіевской „Чека“ стоялъ еврей Соринъ. Разстрѣливали и тогда, конечно, совершенно невинныхъ людей; но каждый разъ, публикуя списокъ разстрѣлянныхъ, „Чека“, по крайней мѣрѣ, находила нужнымъ указывать инкримини-

руемую имъ вину — какой либо заговоръ или инья дѣйствія, направленныя противъ совѣтской власти.

Съ переѣздомъ же въ Кіевъ Раковского и „Совнаркома“, съ учрежденіемъ въ Кіевѣ всеукраинской „Чека“, во главѣ ея былъ поставленъ одинъ изъ самыхъ ужаснѣйшихъ палачей, когда либо существовавшихъ во вселенной — латышъ Лацисъ. Свое появленіе во главѣ Кіевской „чека“ онъ ознаменовалъ коротенькой статейкой въ 30—40 строкъ за своей подписью, помѣщенной вслѣдъ за передовой статьей въ „Кіевскихъ Извѣстіяхъ“ совѣта рабочихъ, солдатскихъ и крестьянскихъ депутатовъ. Впослѣдствіи я узналъ, что эта статейка была точной копіей статьи, съ которой Лацисъ выступилъ за нѣсколько мѣсяцевъ тому назадъ въ Казани, начавъ тамошнее избіеніе интеллигенціи. Гласила эта статья, что до сихъ поръ совѣтское правительство, правительство рабочихъ и крестьянъ, проявляло преступную слабость въ борьбѣ съ контръ-революціей и буржуазіей. Отнынѣ, арестовывая, не надо спрашивать, что человекъ сдѣлалъ противъ совѣтскаго правительства, а надо только узнать, къ какому классу онъ принадлежитъ, какое получилъ образованіе, и кѣмъ служилъ въ старой Россіи, и если онъ „буржуй“, то — смерть ему. „Настоящимъ я объявляю красный терроръ буржуазіи“ — заканчивалъ свою статью Лацисъ. Въ городѣ разнеслись тревожные слухи, что въ „Липкахъ“, лучшей части Кіева, цѣлый рядъ домовъ освобождается и готовится для арестантовъ „Чека“.

Крупная кіевская буржуазія, фабриканты, заводчики, крупные землевладѣльцы и купцы благо-разумно бѣжали изъ Кіева еще при приближеніи большевиковъ, и въ городѣ остались главнымъ образомъ представители интеллигентныхъ профессій — доктора, адвокаты, профессора и чиновники. Имъ, конечно, не приходило въ голову, что именно они окажутся контръ-революціонной буржуазіей, пившей кровь рабочихъ и крестьянъ.

Первый ударъ грома грянулъ. Въ апрѣлѣ мѣсяцѣ было арестовано множество кіевлянъ, имена которыхъ зналъ и уважалъ весь Кіевъ: профессора университета, судьи, доктора, крупные служащіе банковъ и т. д. Родные бросились хлопотать — за что, почему? Въ „Чека“ ихъ успокаивали — не волнуйтесь, если не виноваты, выпустимъ.

Какъ сейчасъ помню, былъ третій день Св. Пасхи, праздника любви и примиренія, наиболѣе чтимаго православнымъ русскимъ народомъ. Съ опаскою выходя на улицу, я, тѣмъ не менѣе, въ этотъ день пробѣжалъ въ гости. Говорили какъ разъ объ арестованныхъ общихъ знакомыхъ; передавали слухи, что, будто бы, нѣкоторые уже освобождены изъ „Чека“. Вдругъ вбѣгаетъ новый гость съ только что выпущеннымъ дополненіемъ къ „Извѣстіямъ“

и въ немъ цѣлый листъ — ужасный списокъ разстрѣлянныхъ. „Чека“ сообщаетъ — „въ порядкѣ краснаго террора по борьбѣ съ контръ-революціей разстрѣляны . . .“, и за этимъ — слѣдуетъ списокъ шестидесяти фамилій. Первымъ стоялъ профессоръ университета, знаменитый ученый славистъ Флоринскій, 64 лѣтъ; далѣе — профессоръ же университета, геологъ Армашевскій, 72 лѣтъ; затѣмъ — товарищъ предсѣдателя Кіевскаго окружнаго суда, Раичъ, 74 лѣтъ; бывший директоръ Общества Взаимнаго Кредита Цытовичъ, 81 года; и далѣе — врачи, адвокаты, купцы, домовладѣльцы, земскіе, городскіе дѣятели и т. д. Мотивъ вездѣ былъ одинъ и тотъ же: контръ-революціонныя убѣжденія разстрѣлянныхъ, выразившіяся главнымъ образомъ въ томъ, что они много лѣтъ назадъ были членами умѣренныхъ, нереволуціонныхъ партій. Особенно много было разстрѣляно за былую принадлежность къ кіевскому клубу націоналистовъ — организациі полу-политической, но особенно ненавистной евреямъ и вообще инородцамъ, которые стояли во главѣ большевистской власти.

За этимъ ужасомъ послѣдовали другіе. Почти ежедневно „Извѣстія“ публиковали все новые и новые списки жертвъ палачей „Чека“. Причемъ, придумывая мотивы убійства, „Чека“ доходила до геркулесовыхъ столбовъ издѣвательства надъ человѣческимъ разсудкомъ. Красовскій, Александръ Ивановичъ, членъ Кіевской губернской земской управы, завѣдывавшій отдѣломъ медицинской помощи населенію, скромнѣйшій, добрѣйшій человекъ, никогда не занимавшійся политикой, разстрѣливается за то, что онъ „тайный контръ-революціонеръ“.

Въ іюлѣ мѣсяцѣ 1919 года я бѣжалъ изъ Кіева и пѣшкомъ черезъ лѣса пробрался въ Польшу. Въ октябрѣ 1919 года, при добровольцахъ, черезъ Румынію вернулъ въ Кіевъ; и тогда мнѣ передавали, что въ іюлѣ и августѣ ужасы „Чека“ достигли своего кульминаціоннаго пункта: кіевлянъ разстрѣливали уже сотнями. Передъ самымъ же своимъ бѣгствомъ отъ добровольцевъ „чекисты“, забирая съ собой сотни заложниковъ-кіевлянъ, не успѣли погрузить всѣхъ на пароходъ для отправки на сѣверъ въ Москву и оставшихся разстрѣляли тутъ же на берегу Днѣпра.

Среди разстрѣлянныхъ были женщины и дѣти. Въ присутствіи англійскихъ и французскихъ представителей были вскрыты въ Кіевѣ подвалы „чрезвычайка“ и разрыты нѣкоторыя ямы, куда „чекистами“ сваливались трупы разстрѣлянныхъ. Но тысячи погибли безъ слѣда. Добровольческая Армія, оставившая вскорѣ Кіевъ подъ новымъ давленіемъ большевиковъ, не успѣла раскрыть всѣхъ злодѣяній „чекистовъ“.

Кіевлянинъ.

Идеализмъ и реализмъ славянофильства.

Slavia fara da se.

Славянофильство въ первый періодъ было у насъ чисто идеалистическимъ теченіемъ, которое видѣло въ славянахъ младшихъ братьевъ и считало рыцарскимъ долгомъ Россіи освободить ихъ отъ угнетенія. Къ этому прибавилось еще, что борьба за балканскихъ славянъ была въ то же время борьбой за христіанство противъ мусульманскаго ига. Это настроеніе породило рыцарски-идеалистическое движеніе добровольцевъ въ Сербію въ 1876 году.

Освободительная война 1877 г. вплела славный лавръ въ вѣнецъ Александра II и была новымъ шагомъ впередъ къ поднятію значенія и Россіи, и славянства. Но ближайшихъ реальныхъ результатовъ она дала Россіи мало, и потому послѣдующее теченіе „реальныхъ“ политиковъ у насъ относилось съ осужденіемъ и къ этой благородной войнѣ, и къ славянофильству вообще, какъ къ неумѣстной въ политикѣ сентиментальности. Съ другой стороны, враги славянъ непрерывно пугали ихъ „панрусизмомъ“, безогляднымъ ихъ поглощеніемъ могучей имперіей, и многіе славяне начинали смотрѣть на насъ съ недоувѣріемъ, чему причиной были и нѣкоторыя дипломатическія безтактности и вліяніе нѣмцевъ въ нашихъ сферахъ до послѣдней войны.

Послѣдняя война началась подъ знакомъ борьбы за независимость славянскаго племени, и какъ всегда Россія обнажила свой мечъ за него, повторила безъ колебаній то же, что и въ 1877 г. Событія оправдали ее. Послѣ невѣроятной тяжелой борьбы Сербія вышла побѣдительницей и расширенной, славянство вздохнуло свободно, старый его врагъ — Австро-Венгрія — былъ сокрушенъ навсегда. Но славянство заплатило за это огромной цѣной: не говоря уже про истощеніе Сербіи, Россія лежала въ развалинахъ и на долгое время — а враги надѣются навѣкъ — выбыла изъ строя. Исчезла главная подпора славянства, безъ которой не можетъ быть единого сильнаго славянства. И исчезновеніе ея сейчасъ же дало себя почувствовать. Въ великую войну вплелось столько страстей и интересовъ, что первоначальная цѣль войны забылась, забылись и всѣ заслуги славянства втеченіе міровой бойни, заслуги Россіи, которая три года выдерживала на себѣ натискъ нѣмцевъ, страданія геройской Сербіи, которая осенью 1918 г. нанесла первый ударъ нѣмецкому блоку побѣдой надъ болгарамъ въ Македоніи. Сербія доселѣ не получила ни полушки изъ причитающагося ей военнаго вознагражденія; во всѣхъ конфликтахъ съ Италіей и Венгріей Антанта или предоставляла ее собственнымъ силамъ, или

поддерживала противника; въ Россіи борьба съ большевиками вызвала временный интересъ, кое-какую поддержку, но когда борьба не удалась, европейцы стали наперерывъ заключать соглашенія съ тѣми, кто предалъ Антанту въ Брестъ-Литовскѣ, кто виновенъ былъ въ продленіи войны на годъ.

Теперь совершенно ясно, что рассчитывать славянамъ не на кого. Но тѣмъ болѣе должны они рассчитывать на самихъ себя: *Slavia fara da se.* Только сплоченіе между собой и возрожденіе Россіи укрѣпить за славянами то, что добыто потоками ихъ крови. Съ другой стороны, мы знаемъ, что въ Европѣ у насъ русскихъ нѣтъ истинныхъ друзей кромѣ славянъ и сближеніе съ ними теперь уже не сентиментальность, не долгъ рыцарства, а насущная потребность. Именно въ славянскихъ странахъ мы можемъ найти точку опоры, которая можетъ помочь намъ вернуться въ отечество; только здѣсь мы найдемъ искреннее и твердое желаніе помочь возстановленію истинной могучей Россіи.

Первый шагъ къ этому сдѣланъ основаніемъ соглашенія Малой Антанты — этого самаго важнаго и живучаго изъ новообразованій послѣвоеннаго періода. Мы знаемъ, что идея ея принадлежитъ славянамъ и что славяне играютъ въ ней доминирующую роль. Пусть ворчатъ на нее старые дипломаты Антанты, она показала свою силу въ габсбургскомъ эпизодѣ, съ нею уже считаются. И если въ ней принимаютъ участіе и неславянскія державы, какъ Румынія, — то тѣмъ лучше: малая Антанта чужда исключительности, она беретъ подъ свою защиту всѣхъ, кто обиженъ великими міра сего и будетъ отстаивать всякія справедливыя требованія. Нынѣшнюю политику Румыніи оставимъ пока въ сторонѣ. Быть можетъ и Венгріи суждено рано или поздно вступить въ эту Малую Антанта, которая станетъ рѣшающимъ факторомъ въ придунайскихъ странахъ. Реальная политика возьметъ тамъ верхъ надъ національнымъ шовинизмомъ и несбыточными мечтами. Эта невидимо теперь растущая сила будетъ опираться, во-первыхъ, на многовѣковыя связи, созданныя между здѣшними странами габсбургской монархіей и въ этомъ смыслѣ будетъ ея наслѣдницей; во-вторыхъ, она почерпнетъ силу въ превосходномъ боевомъ матеріалѣ сербской арміи, въ развитой промышленности Чехіи и, можетъ быть, Польши, но все это она сможетъ использовать только, когда передъ ней откроется обширный рынокъ Россіи, когда могучая рука русскаго богатыря опять протянется черезъ горы и моря и поддержитъ молодую федерацію, окруженную врагами. Поэтому

и для политиковъ Малой Антанты, какъ и для насъ, о чемъ мечтали старые славянофилы, которые въ
возрожденіе національной Россіи— очередная реальная свое время, когда-то, казались сентиментальными
задача. Осуществленіе же ея и дало бы какъ разъ то, идеалистами.

Н. Езерскій.

БИБЛЮГРАФІЯ.

Редакція „Зари“ обращается ко всѣмъ издательствамъ, редакціямъ газетъ и авторамъ съ просьбой присылать для ознакомленія
и отзыва всѣ вновь выходящія изданія.

Спросъ и предложенія труда.

Желая оказать посильное содѣйствіе русскимъ въ присканіи труда, редакція предлагаетъ всѣмъ работо-
дателямъ и ищущимъ трудъ присылать свои объявленія для льготнаго напечатанія въ „Зарѣ“ по цѣнѣ
7 Дин. за каждый разъ.

Объявленія:

УЧЕНЬЙ АГРОНОМЪ,

26 лѣтъ, съ высш. образ. и отличн. аттестаціей о послѣдн.
службѣ въ агрикулт. отд. Америк. Коллѣджа въ Константи-
нополѣ, ищетъ работъ по своей специаль. Владѣеть нѣм.,
Справки въ редакціи.

СВОБОДН. ХУДОЖНИКЪ,

окончивш. Петрогр. консерват. по классу композиціи, много
лѣтъ преподававшій въ Импер. Музык. Учил. ищетъ интеллиг.
труда. Владѣеть словенск. яз. Справки въ редакціи.

ИНТЕЛЛИГ. ВДОВА,

окончивш. бухгалтерск. курсы въ Россіи, ищетъ работы по
счетоводству или веденію домашн. хозяйства. Хорошо знаетъ
кройку, шитье и кулинарное дѣло. Отлично владѣетъ нѣм.,
франц., польск. яз. и свободно говоритъ по словенски.
Адр. въ ред. „Зари“ для г-жи М.

ХУДОЖНИКЪ,

студентъ Моск. Акад. Художествъ исполняетъ разл. худож.
работы, портреты, копии картинъ, плакаты и рекламы.
Адр. въ ред. „Зари“ для г. А. Никольскаго.

Справки и розыски.

Генер.-лейт. М. М. ИВАНОВА и г. г. офицеровъ Л.-Гв.
Донск. казач. бат. З. и А. Красновыхъ, Бор. Зубова и Поля-
кова розыскиваетъ сотн. АЛ. СЕМ. СЕМЕНОВЪ. Dresden-
Vorst. Plauen, Müllerbrunnenstrasse, 4. I. bei Renz.

ЯКОВЛЕВА Як. Ал., полк. ген. шт., Соф. Ал. НЕМИРОКЪ,
кап. МАНЖА (Дрозд. полка), полк. МАЛИКОВА Влад. Алдр.

съ женой Клавд. Петр. и полк. бар. Эр. Карл. Кельнъ про-
сятъ сообщить свои адреса въ редакцію „Зари“.

ЧУБИНОВА проситъ откликнуться Лид. Вл. ИГНА-
ТЬЕВУ, Нелли КУРИЦКУЮ, Ольгу Андр. ТРОЯНЪ
и Вас. Ал. СЕМЕНОВА съ женой Лид. Ив. — по адресу:
Litwa, via Warschawa-Wilna.

Приглашаются сотрудники

для литературныхъ переводовъ съ РУССКАГО языка на словенскій, сербскій, хорватскій и — ОБРАТНО.

Предложенія съ условіями направлять въ редакцію „Зари“, Celje (Slovenija), Breg 32.

ВЫШЛИ ИЗЪ ПЕЧАТИ:

Стѣнной табель-календарь на 1922 г.

(совмѣстно стар. и нов. стили), художеств. исполненный въ нѣсколько красокъ, съ автотипіей вида Московскаго Кремля.

Открытыя письма съ портретами гр. Л. Н. Толстого, И. С. Тургенева и др.

ГРАВЮРЫ.

Иллюстриров. открыт. письма съ нотами русск. пѣсенъ.

Русское издат-во А. Р. Милевскаго, Celje (Slovenija), Jugoslavija, Breg 32.

Пріемъ заказовъ на каучуков. штемпеля и ГЕРБОВЫЯ ПЕЧАТИ.

„ЗАРЯ“ - „ZARJA“

Urednik in izdajatelj A. R. Milevski.

GLASILO RUSKE NARODNE MISLI IN VSESLOVANSKE VZAJEMNOSTI.

Izhaja mesečno v Celju na ruskem, slovenskem, srbskem in hrvaškem jeziku.

Naročnina ter inserati naj se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO „ZARJE“, CELJE, SLOVENIJA, JUGOSLAVIJA.

UREDNIŠTVO SVOJIM ČITATELJEM.

Slovanska plemena so ob preseljevanju narodov zasedla širna ozemlja od sivkastih mrzlih voda Beringovega preliva (v Tihem oceanu) do toplih azurnih valov Jadranskega morja. Pri svojem pomikanju na zapad so prišli Slovani v dotiko s tujimi narodi, tako z Mongoli ter z germanskimi in romanskimi plemeni. Cela zgodovina Slovanstva je neprestana borba za politično svobodo, za ohranjenje jezika, kulture in religije. V zadnjih stoletjih so zahodni Slovani pod svojim težkim jarmom obračali poglede na vzhod, kjer je že tekom nekaj vekov obstajala najmočnejša slovanska država Rusija. In ti pogledi niso ostali na Vzhodu brez odmeva.

Našli so tam razumevanje, idejno in materijalno, ki je bilo tako veliko, da je v kritičnih trenutkih tekla za Slovanstvo tudi ruska kri.

Iz teh medsebojnih odnošajev prijateljstva so se rodile ideje slovanskega zblížanja, ki so se končno pretvorile v idejo vseslovanstva.

Dogodki svetovne vojne in njene grozote so povzročile ponovno pretresenje marsikaterih tudi dosedaj veljavnih zakonitosti ter dale nove smernice zblížanja slovanstva in mogoče je postalo rekonstruiranje ideje vseslovanstva.

Svetovna vojna je končala z ugodnim uspehom za Slovanstvo, ker je osamosvojila večji del slovanskih plemen v lastne neodvisne države.

Najstrašnejša posledica svetovne vojne pa je uničenje velike ruske države in fantom rdeče internacionale, ki se je pogubonosno bližal celemu svetu in je dal človeštvu mesto obljubljenih vzvišenih gesel vseobčega miru, splošne enakosti in bratstva — uničenje človeka po človeku, splošno revščino ter popolno uničenje kulture in civilizacije.

Sedaj, mislimo, mora bolj kot kedaj poprej nastopiti prava doba obstoja in napredka nacionalnih držav. Zgodovinsko dejstvo je, da imajo že skoraj vsi Slovani svoje nacionalne države; toda politična borba

še ni končana, ker veliko število naših bratov še ječi pod tujim jarmom. Razven politične borbe imamo še pred seboj težko ekonomsko.

Razmeroma nevelike države zapadnih Slovanov, ki so obdane po številu in ekonomski upravi močnejših ter njim sovražnih držav, so ogrožane, da postanejo ekonomsko podjarmljene. Srečna bodočnost Slovanstva, ki stremi za tem, da se popolnoma osvobodi od popolnoga mu tujega vpliva, ki je posledica komaj otreselega suženjstva, — obstoja v zedinjenju vseh slovanskih narodov z obnovljeno Rusijo. Samo tedaj se pokaže obširnost in veličanstvo samostojne slovanske kulture, ki ne vsebuje materijalističnih smotrov niti agresivnih stremeljenj zapada.

Svetovna vojna je Slovane — in to zoper njih lastno voljo — razdelila v nasprotno tabore in obenem prisilila, da uničujejo drug drugega, pokazalo pa se je, da jih je le združila.

Slovenci, Hrvatje, Čehi, Rusini, ki so bili kot ujetniki na Ruskem, so se vrnili ne kot sovražniki Rusije, marveč nasprotno kot najiskrenejši prijatelji, ki gojijo najtoplejša čustva hvaležnosti ne le samo napram človekoljubni takratni vladi, ampak tudi napram samemu ruskemu narodu za prisrčne odnošaje. Tudi Rusi, ki so prišli v slovanske dežele kot ujetniki, se niso hoteli vrniti na pogorišča svojih domačij, ki so jih upepelili boljšeвики, ker so našli zavetišče pri bratih Slovanih. Komunistične grozovitosti krvave ruske revolucije so vnovič pregnale iz domovine milijone ruskega prebivalstva od najvišjih do najnižjih stanov. Marsikateri izmed njih so našli stalno pribežališče in prisrčen sprejem pri bratskih slovanskih plemenih. Ideje slovanskega ujedinjenja, ki so bile dosedaj last samo poedinih voditeljev merodajnih krogov zapadnega in vzhodnega Slovanstva, kojih edina skrb je bila usoda Slovanstva, so posegle sedaj v globočino ljudskih mas, ki že razumevajo neobhodno potrebo ujedinjenja po krvi in jeziku sorodnih narodov. Če-

tudi naravni in jako močni nagoni družijo slovanska plemena, vendar niti najmanj ne ovirajo nadaljnega samostojnega procvita znanosti vseh panog poedinih slovanskih narodov.

Lotili smo se trudopolnega posla in prevzeli veliko odgovornost, sodelovati po naši moči na uresničenju vseslovanskih idej z izdajanjem naše revije ter po-

zivljamo k sodelovanju vse one, ki sočustvujejo z vseslovanskim in nacionalnim ruskim delom.

Dobro vemo, da bo le složno delo in skupno sodelovanje najrazličnejših slovanskih stanov uresničilo naše namene in zategadelj pozivljamo vse naše bralce, da nam naznanijo svoja mnenja in svoje misli, ki bodo vedno naše širok odmev v „Zarji“.

PANSLAVIZEM.

Že v najstarejši slovanski zgodovini zasledimo vzrok postanka in kasnejega razvoja panslavizma, ki se je izcimil po naravnih psiholoških zakonih človeške duše. Ob preseljevanju narodov treščili smo na tuje elemente. Mirno slovansko življenje se je spremenilo v borbo za obrambo in obstoj. Posebno mnogo je trpela cela naša zapadna fronta. V boju proti Nemcem smo zgubili Polabske Slované. Slovenci pa smo zgubili zemljo v Furlaniji, na Tirolskem, na Solnograškem, na Štajerskem, Nižjeavstrijskem in v Panoniji. Nenasitni Germani so vedno huje pritiskali na našo posest in tudi bratje Čehi so imeli radi njih prav hude čase. Pod kakim strašnim in ugonablajočim nemškim pritiskom so v zadnjih desetletjih živeli naši Poljaki v Poznanju, nam je še vsem v živem spominu. Dobro pa tudi vemo, da je sama ogromna Rusija bila pod silno škodljivim nemškim uplivom. Mnogi višji funkcionarji, ministri, generali, razne nemške naselbine, trgovci, židje itd. so bili v službi Nemštva proti Slovanstvu. Ves ta tendenciozni in preračunani pritisk je dal Slovanom misliti – in že v letih 1830–1840 je začelo gibanje proti pogubnim, germanskim nakanam – in to slovanofilsko gibanje je bilo početak panslavizma, ki je l. 1848. na prvem vseslovanskem shodu v Pragi dal svetu jasno razumeti, kaj hoče. Ta velika misel je našla odmeva v vseh ogroženih slovanskih narodih ter se ni dala več spraviti z našega površja.

Na eni strani brezobzirni nemški pritisk, na drugi pa naravni čut samoobrane je pri nas Slovanih rodil tisto nujnost, ki je rodila rešilno misel vseslovanske skupnosti v prvi vrsti za odbijanje germanske nevarnosti, ki je žugala poplavitii vesoljno Slovanstvo.

Vsporedno s tem globokim in tehtnim zgodovinskim razlogom je deloval tudi duševni nagib in to pri manjših, kakor tudi velikih slovanskih narodih.

Biti majhen, slaboten, neupošteván, preziran – je v človeški duši zelo neprijetno, deprimujoče čustvo, ki v nekaterih ubija moč in eneržijo do dela in napredovanja. Zato je pa na dnu zdrave človeške duše tudi neugnana želja po večanju in jačanju – in ker nudi panslavizem po svoji sintetični naravi največjo garancijo za uzadovoljitev omenjene notranje človeške in slovanske potrebe, je lahko umevno, zakaj so

se ravno mali slovanski narodi s tako vnemo oprijeli panslavističnih idej.

Pojdimo na tem psihološkem pojavu dalje. Majhen postaja rad večji, šibak jači itd. – a tudi velik se rad večja in krepí in to iz istega notranjega nagiba kakor mali, – da se večja in jača ter da kakor previden in moder gospodar utrjuje svoj obstanek za bodočnost. Baš iz tega razloga so se tudi naši veliki bratje Rusi, deloma Poljaki, posebno pa Čehi ogrevali za vseslovansko misel.

Kakor tedaj vidimo, nastal je panslavizem po psihološki in naravni, narodno-plemenski, življenski nujnosti za visoki cilj ohranitve vesolnega Slovanstva.

Najnevarnejši sovražnik Slovanstva je bil German in beseda panslavizem je pomenjala že skoraj bojni klic Slovanstva proti Germanstvu. Zato pa je ravno pri Nemcih vzbujala toliko hrupa in odpora. Vemo pa, da tudi Italijani in poŕlačeni Madžari gledajo nezaupno in škodeželjno na panslavistično gibanje in prizadevanje, a na to se ne smemo ozirati, in to posebno zato ne, ker vemo, da nas bodo Francozi in tudi drugi narodi toliko bolj upoštevali, kolikor bolj se bomo Slovani kot celota utrjevali in uveljavljali.

Glasovi o panslavizmu so po vojni nekoliko utihnili in to vsled silnih opravkov, ktere imamo v novih, osvobojenih slovanskih državah. Vseslovanska ideja pa še živi v dušah vseh pravih Slovanov, saj panslavizem še ni završil svoje velike naloge, ki se je danes celó ogromno povečala. Tudi šanse panslavizma so danes drugačne, nego-li pred vojno. Tisti, ki so bili vseslovanski misli najbolj na potu, to so Nemci in Madžari, so sedaj v takem stanju, da ne morejo več ovirati naših plemenitih in spasonosnih aspiracij. Sveta dolžnost vseh Slovanov pa je, da ne tratimo časa, da ne zamudimo ugodne prilike ter da kljub vsem dosedanjim povojnim težavam s svojimi brati Rusi, Čehi in drugimi Slovani čimprej ugotovimo smernice, po kterih se ima naše vseslovansko gibanje razvijati in vršiti – ne v zasužnjenje drugih narodov, pač pa v tako mogočno okrepitev vesoljnega Slovanstva, da bo isto na lastni zemlji – in to do zadnje slovanske koče – vzajemno uveljavljalo svojo voljo.

Dr. Aleksandrovič.

SPOMINI KIJEVČANA.

(DVA IN POL LETA REVOLUCIJE; BOLJŠEVIŠKO IZVANREDNO SODIŠČE „ČEKA“* V KIJEVU LETA 1919.)

Nesrečni Kijev, katerega je že stari letopisec imenoval „mater ruskih mest“, je januarja l. 1919. pričakoval drugo bližanje boljševikov. Nazivam ga nesrečnega, ker skoro ni družega mesta na Ruskem, ki bi tekom revolucije pretrpelo toliko, kot nesrečni Kijev.

V prvih mesecih revolucije je prebivalstvo Kijeva, ki je takrat šlo 600.000 ljudi, preživelo občersko revolucijonarno omotico. Pri volitvah v mestni magistrat, ki so se vršile meseca junija l. 1917., je blok ruskih socialističnih strank dobil večino glasov in mesto je prešlo v roke socialistov. Prebivalstvo je koj zaupalo demagogično-socialističnim obljubam, da bo brezplačno dobivalo vodo (kajti za časa nastale revolucije je bilo treba celo navadno vodo plačevati), po ceni električno luč, brezplačno vožnjo po cestnih železnicah, nizko najemnino in še marsikatero ugodnosti.

Kijevskemu magistratu so takrat načelovali lokalni žurnalisti-židi, mladi odvetniki, zdravniki brez prakse, skratka inteligenti, katere je zasledovala nemila usoda.

Že v prvih mesecih so pokazali svojo popolno nezmožnost urediti vse potrebno za upravo mesta. Pri magistratu so razpisali več mest, celo več novih odsekov, klicani so bili uradniki, ki so bili ravnofako nesposobni za izvrševanje tozadevnih poslov, kot oni, ki so jih klicali. Mestno premoženje so zapravljali z razsipno roko. Namesto obljubljenе boljše uprave, so končno razrušili še to, kar je ostalo dobrega od prejšnjega mestnega gospodarstva. Faktično so nastali namesto obljubljenih ugodnosti novi težki davki in splošni nered.

Ravno to, kar se je zgodilo v Kijevu in z njegovo upravo, je doživela cela Rusija in tudi začasna vlada Kerenskega.

Koalicijska samo po imenu, v resnici pa vseskozi socialistična je ta vlada brez usmiljenja upropaščala Rusijo.

Izgubivši kmalu ves ugled, je vlada Kerenskega naposled uničila administracijo in policijsko upravo, zatrla avtoriteto sodišč ter porušila vojaško disciplino.

Prebivalstvo večjih mest, katero je globlje kot vaščani občutilo propad socialistične demagogije, je v kratkem popolnoma obupalo nad socializmom.

Prebivalstvo Kijeva je kakor povsod na Ruskem jasno pokazalo svoje nove odnošaje napram takratni vladi že pri volitvah v „Vseruskoje učreditelnoje sobranije“ (Vseruska ustvarjajoča skupščina), ki se je vršila meseca septembra l. 1917.

Taisti blok ruskih socialističnih strank, kateri je pri volitvah meseca junija prodril, je pri volitvah me-

seca septembra popolnoma propadel. Ob enem se je povečalo število glasov za rusko nacionalno zvezo — stranko buržuazije, celo monarhistično stranko. Pri volitvah meseca septembra je sicer dobil zadostno število glasov tudi blok ukrajinskih strank, toda ta nepričakovana zmaga je bila pravzaprav posledica brezvestnih mahinacij pred volitvami.

V Kijevu se je pred mesecem septembrom zbralo veliko število dezertterjev, ki so pobegli s fronte pod pretvezo, da se formirajo nove ukrajinske čete.

Vsi oni, ki so poprej stanovali v Kijevu, so dobili po dva volilna listka, in sicer enega v svojem privatnem stanovanju, družega pa pri komandah ali v vojašnicah. Na ta način je večidel takih dezertterjev glasovalo dvakrat in ker je ubežal s fronte pod ukrajinskim praporom — za Ukrajino.

Po pretoku treh mesecev so Ukrajinci imeli v rokah celo državno oblast in seveda z vso silo delovali na to, da zmaga njih stranka, toda vklub temu je večino glasov dobil ruski nacionalni blok.

Na ta način se je v prvih desetih mesecih revolucije prebivalstvo Kijeva, ki je šlo, kakor je že rečeno, 600 tisoč ljudi, pregledno izšolalo v političnem oziru ter se končno prepričalo o neobhodni potrebi ruskega zgodovinskega nacionalnega državnega ustroja.

Toda žalibog je faktični potek dogodkov za časa revolucije najmanj odvisen od mnenj in želj trezno mislečih ljudi.

V ruski revoluciji pa se je to pokazalo posebno izrazito. Večina prebivalstva, ki je že postalo trudno vsled vojne in bilo popolnoma razočarano glede možnosti izvršitve gesel revolucije, je hrepenela po miru, redu in po kakoršnikoli vladi.

Toda ta večina ni bila dovolj agilna, ni bila zmožna za organizacijo in še manj, da zgrabi za orožje, ter se je sploh obnašala kot mirni zasebniki, ki le mislijo: „moja hiša je oddaljena, to mi je vseeno“.

Manjšina pa je bila agilna ter k vsemu pripravljena.

Načelovali so ji politični fanatiki in pustolovci ter zgolj najpodlejši elementi. Zbrali so se ti elementi iz dezertterjev svetovne vojne, kojih število je naraslo že l. 1916. Čez milijon, dalje iz obsojencev, ki so bili od vlade Kerenskega izpuščeni iz jetnišnic in prisilnih delavnic, katerih je bilo tudi nekaj tisoč in končno iz zločincev, ki so to postali ravno v času revolucije vsled razpada države in nekake anarhije.

Seveda je bila še druga manjšina, ki je štela mnogo manj pripadnikov, ki pa je bila sposobnejša za vrle čine in požrtvovalnejša za narod in domovino. Večino te manjšine so tvorili oficirji, učeča se mladina in deloma inteligenca.

* „Čeka“ = „če“ in „ka“, ali „č“ in „k“ t. j. začetne črke, inicijali dveh ruskih based in sicer: „Črezvičajna komisija“.

Toda že v prvem letu revolucije je bila ta manjšina popolnoma razkropljena ter kot taka od podivjanega moštva in zgolj najnižjih stanov poklana, — tako da se je le nekaj preostalih zbralo pod zastavami dobrovoljske legije.

Ugled in oblast vlade Kerenskega je že 1. 1917. tako oslabela, da se je je lahko mogel vsak polastiti.

S pomočjo gori omenjene agilne manjšine je peščica pustolovcev in deloma fanatikov, ki je bila brezdvomno podpirana od avstro-germanskega generalnega štaba, ustrojila v Kijevu „Centralno Rado“ (ukrajinska vlada).

Sama po sebi sestavljena, od nikogar voljena, sestoječa samo iz reprezentantov kooperativ (družbe za skupno pridobivanje) ter še iz takorekoč samo na papirju obstoječih političnih strank, je „Centralna Rada“ začetkom leta 1917. takoj po boljševiškem preobratu v Petrogradu in Moskvi — proglasila Ukrajino za samostalno državo, sama sebe za vrhovno vladarico, a Kijev za prestolico Ukrajine.

To je bil prvi udarec usode za Kijevčane. Prvikrat so se po ulicah Kijeva zaslišali glasovi pušk ter so se mestu približale grozovitosti državljanske vojne. Toda ni bilo takih, ki bi bili pripravljeni ščititi vladu Kerenskega, ki pravzaprav itak ni več eksistirala, a boljševiki v tem času v Kijevu še niso bili zadosti organizirani. Nacijonalne vlade pa takrat v Rusiji sploh ni bilo ter je vsled tega Centralna Rada jako lahko zmagala.

Vendar vkljub temu Centralna Rada ni dolgo obdržala oblasti v svojih rokah, ker ni imela med narodom potrebnih pristašev. Široke mase ukrajinskih kmetovalcev so se jako malo zanimale za idejo ukrajinskega separatizma, t. j. ločitve od Rusije,

Agilno manjšino, katero so večinoma tvorili roparji in razbojniki, je Centralna Rada skušala organizirati s pomočjo pretiranih socialističnih, malodane boljševiških gesel. Omenjena manjšina pa se je pridružila raje boljševikom, ker je upala, da bodo ti prej dovolili splošno ropanje in ubijanje; povrh pa še mnogi niso bili za separatizem.

In tako je za padca Centralne Rade prebivalstvo Kijeva pretrpelo nepozabljive grozovitosti.

Vojni minister Centralne Rade je bil takrat obče znani Petljura — bogoslovec Poltavskega semenišča, ki ni dovršil svojih nauk in se za časa svetovne vojne umaknil vojaški službi ter vstopil v privatno službo računovodje pri enem iz mogoštevlnih društev „Zveza mest in vasi“ („Zengor“).

Čete Petljure so obstajale iz prej omenjenih dezertarjev, ki pa seveda niso zato pobegli s fronte, da se vnovič bojujejo in riskirajo življenje. Vsled tega so te, akoravno mnogoštevilne čete, v divjem begu bežale pred nekaj tisoč boljševikov, kateri so se bližali od mesta Harkova pod vodstvom polkovnika Muravjeva.

Ko so meseca januarja leta 1918. ukrajinske čete pribežale v Kijev, je Petljura, ki o vojaških zadevah ni imel niti pojma, sklenil skriti se za hrbi mirnega prebivalstva. Po vseh trgih in križiščih ulic Kijeva, ki je obsegal nad 50 km², so bili od ukrajinskih čet nastavljeni topovi, s katerimi so streljali na bližajoče se boljševiške tolpe. Seveda so vsled tega boljševiki streljali na Kijev in to streljanje je trajalo dolgih 12 dni. Dnevno so izstrelili po tisoč topovskih granat in šrapnel, tako, da v mestu skoro ni bilo niti ene nepoškodovane hiše. Dasiravno se je prebivalstvo skrivalo po kleteh in rovih, je bilo vendar ubitih in ranjenih okoli 2 tisoč Kijevčanov.

Centralna Rada, Petljura sam ter ostanki njegovih čet so bežali iz Kijeva, katerega so takoj zavzeli boljševiki. Popolnoma podivjani in razjarjeni vsled odpora so se maščevali nad mirnim prebivalstvom in posebno nad oficirskim stanom. Brez vsake preiskave in brez razsodbe, celo brez zaslišanja so zaklali nad 1500 oficirjev in sploh oseb v vojniki uniformi, kakor na primer vojaških zdravnikov itd. Čete Muravjeva so prodirale kar naprej in se v kratkem polastile cele Ukrajine z Odeso vred.

Medtem se je osnovala v Kijevu ukrajinska boljševiška vlada, ki se je naslanjala na rdečo gardo, ki je obstojala edino le iz ubijalcev, ki so ubijali zaradi plena.

Tokratno ravnanje boljševiških voditeljev — „komisarjev“ se še ni moglo imenovati prekruto, kajti „komisarji“ so hoteli še vsaj navidezno vzdržati nekaj civilizacije.

Četudi pisec tega ni bil v nobeni vojaški službi, so ga vendar aretirali, češ, da deluje zoper revolucijo. Izpuščen je bil le na zahtevo takratnega „narodnega komisarja notranjih zadev“ (t. j. ministra notranjih zadev), ki mu je osebno povedal: „Mi, boljševiki, se ne bojujemo zoper prepričanja, temveč samo zoper aktivno kontrarevolucijo“.

Medtem je socialistična vlada Centralne Rade pribežala skoro do mesta Brest-Litovsk, sklenila pogodbo z Avstrijo in Nemčijo ter si je izgovorila pomoč avstro-germanskih čet v svrhu osvobojenja Ukrajine iz rok boljševikov.

Koncem februarja 1. 1918. so nemške čete brez bojev zavzele Kijev, a boljševiki so se umaknili za Dnjepr. Vlada Centralne Rade se je vrnila v Kijev in je bila primorana, ravnati se s svojimi pristaši vred po Nemcih. Mirno prebivalstvo je zopet prosteje dihalo in dobilo nade na boljšo bodočnost.

Premožni mnogoštevilni ukrajinski kmetje ter ukrajinski kozaki so se zjedini v društvu zemljoradnikov („hlebobobov“), ki je po pretoku 2 mesesev skupaj z buržuazijo vrglo Centralno Rado.

Na Ukrajini je bila proglašena diktatura Hetmana Skoropadskega, ki je sestavil buržuazijsko vlado, ki je upravljala Ukrajino 7 mesecev. Nemški vojaški vo-

ditelji so podpirali elemente, ki so vrgli Centralno Rado in ravno tako vlado Skoropadskega fekom celega njenega obstoja. Ta doba je bila za Kijev epoha miru in razmeroma precejšnjega blagostanja.

Zmaga antante, oslabiljenje Nemčije in padec Avstrije so bili glavni vzrok, da je propadlo na Ukrajini in v Kijevu samem nemško gospodarstvo. Nemčija je brezdvomno vodila v Ukrajini dvojno politiko, kajti njen generalni štab je podpiral Hetmana in privrženice in obenem socialistično ukrajinsko zvezo ter celo boljševice.

Meseca decembra l. 1918. so vkorakale v Kijev čete „Direktorija Ukrajinske Narodne ljudovlade.“ (Pod tem novim imenom so se namreč skrivali prejšnji voditelji Centralne Rade.) Te čete pa so bile večinoma prebivalstvu popolnoma tuje, kajti sestajale so iz Galičanov. Kijevčanom je bilo usojeno pretrpeti isto, kot meseca januarja pod boljševiski; najslabše se je seveda zopet godilo oficirjem.

Priznati pa je treba, da so Nemci rešili takrat mnogo oficirjev s tem, da so jih odpeljali v Nemčijo.

Vlada Direktorija je postopala ravno tako kot poprej Centralna Rada, da bi obdržala oblast v svojih rokah, je proglasila na Ukrajini boljševiska gesla; uvedla je na pol boljševiski vladni sistem ter skušala siloma širiti idejo ukrajinstva. Ker se je Direktorij pri svojem vladanju posluževal terorja in prevare ter sploh postopal jako nespametno, si je kmalu nakopal veliko sovražnikov med prebivalstvom Kijeva. Ko so meseca januarja l. 1919. Ukrajinci zbežali iz Kijeva, ne da bi bili dočakali prihoda boljševiskov, prebivalstvo za njimi ni žalovalo, kajti vlada Direktorije ni bila nič boljša od boljševiske.

Toda žalibog so nesrečni Kijevčani morali kmalu obžalovati demisijo Direktorija. Boljševiski leta 1919. so bili namreč popolnoma drugi, kot oni leta 1918. V mesto so vkorakali kot organizirane vojaške čete; po preteku nekaj ur pa so se razkropili po mestu pod pretvezo, da morajo odvzeti prebivalstvu orožje. Sedaj pa se je začelo divje ropanje in grozovito nasilje. Ker čete niso bile nastanjene po vojašnicah, temveč po privatnih stanovanjih, so imele še bolj ugodno priliko za ropanje. To je trajalo nekaj tednov, dokler niso bile čete odposlane, da zasledujejo Ukrajince, ki so se takrat še imenovali Petljurovci po njihovem voditelju Petljuri.

Boljševiski so pričeli sestavljati v Kijevu svojo vlado in razširjal se je glas, da pride kmalu iz Harkova centralni ukrajinski boljševiski organ, ki se je imenoval „Ukrajinski sovnrakom“ (t. j. sovjet narodnih komisarjev). Obstajal je iz oseb, ki z Ukrajinci niso imele nič skupnega in ki niso bile voljene od prebivalstva, temveč bile samo imenovane od centralnega komiteja boljševiske stranke. Načeloval mu je in mu še sedaj načeluje Rakovski – rumunski žid, star strankar, boljševiski, komunist, prijatelj Ljenina in Trockega

(Bronštejna), ki je bil, kakor oba zadnja, v svetovni vojski vojaški vohun, odposlan od Nemčije v Rusijo. Leta 1917. je bil Rakovski aretiran vsled vohunstva v Rumuniji in zaprt v mestu Jasi; po razpadu ruske fronte pa so ga ruski vojaki rešili iz zapora. Prvo, kar je storila boljševiska vlada, je bilo to, da je prisilila mase prebivalstva zapustiti svoja stanovanja. Vsak je smel vzeti s sabo samo eno obleko in dva para perila, vse drugo pa je moral pustiti onemu, ki se je polastil njevovega stanovanja. Karakteristični pojav boljševiske – in rekel bi vsake socialistične – vlade je nastavljanje prevelikega števila uradnikov. Kjer kulturna država nastavi enega uradnika, jih boljševiski nastavijo deset.

Zaradi takih boljševiskih nastavljenecv je bilo oropano prebivalstvo, vrženo na ulico. In takrat se je v Kijevu prvič pojavila „Čeka“ – t. j. „čezvračajna komisija v svrhu borbe proti kontrarevoluciji, poškodovanju javnih naprav in proti špekulaciji“.

Nimam namena popisovati smeri boljševisko-komunistične politike, ki so se udejele v oropanju vsega prebivalstva Rusije. Na ta način so boljševiski uničili vso industrijo, porušili poljedelstvo ter popolnoma zatrli kmetско gospodarstvo. Dokaz temu je grozovita lakota, ki je zadela letos četrtino prebivalstva. Trditev boljševiskov, da je povod gladu suša, je le prazen izgovor. Podnebje ostane vedno podnebje. Zadnja slaba letina v Rusiji je bila leta 1891. in takrat si je pomagala Rusija sama; poslala je namreč vse, kar je potrebno za setev, v pokrajine zadete od lakote, tako, da je bilo drugo leto zopet vse v redu. Od takrat je Rusija kolosalno napredovala v agrikulturi ter se ni več bala suše.

V sledečih vrstah hočem podati na podlagi lastnih doživljajev nekatere grozovite dogodke iz boljševiskega nasilstva.

Prebivalstvo Kijeva, ki je bilo v taki stanovanjski bedi, da je moralo 5–6 oseb bivati v mali sobici (vsa stanovanja so namreč zasedli boljševiski), je bilo še povrh dnevno v celih masah aretirano. Aretirane ženske so ne glede na starost in stan morale snažiti vojašnice ter prati perilo rdečih tolpa, katere so jih na razne načine trpinčile. Moški pa so bili odvedeni v prisilne delavnice.

Najhujše pa je bilo za Kijevčane ponoči. Noč za nočjo so se vršile po mestu hišne preiskave ter pregledovanje listin. Okoli meseca julija l. 1919 pa so izmislili boljševiski novo metodo mučenja prebivalstva ter uničevanja buržuazije ter sploh inteligence. Vsi komunisti, ki so jim bila dodeljena v pomoč rdeča krdela, so obkroževali določen del mesta tako, da so bili prebivalci kakor v pasti, iz katere niso mogli nikamor. Iz hiše v hišo, iz stanovanja v stanovanje so divjali boljševiski rablji ter grabili vse, kar je bilo po njihovem mnenju odveč, ne samo pri nekdanjih bogataših, ampak tudi pri revežih, stanujočih po kleteh;

grabili so vse, razven obleke in perila, ki ga je imel dotični na sebi. Vse nesrečnike, kateri niso bili v službi boljševikov ali niso imeli pri sebi izkaznic, da pripadajo delavski stranki, so komisarji aretirali ter oddali v „Čeka“.

Na najvišji stopnji boljševiške podivjanosti pa je „Čeka“. V Kijevu pa jih je bilo več: vseukrajinska, pokrajinska ter cela vrsta specialnih, in sicer železničarska, vojaška itd. Notranji ustroj „čeka“ nima nič sorodnega s sodišči in preiskovalnimi komisijami civiliziranih držav. To je najgrozovitejša srednjeveška ječa, kjer so boljševiki sistematično izvrševali najokrutnejša trpinčenja. Streljajo ljudi na podlagi izmišljenih obrekovanj in v mnogih slučajih samo vsled „rdečega terorja“. Navadno eden in isti član „čeka“ nesrečnika izprašuje, obsodi na smrt in lastnoročno ustrelji.

Najprej je načeloval „čeka“ v Kijevu žid Sorin. Streljali so popolnoma nedolžne ljudi, ko so pa razglašali seznam ustreljenih, so dodali izmišljeno krivdo, češ, da se je dotični udeležil kake zarote ali sploh kakega kontrarevolucionarnega gibanja.

S prihodom Rakovskega in članov „sovarkoma“ je bila v Kijevu ustanovljena „čeka“, kateri je načeloval eden izmed najljutejših rabeljnov latiš Lacis. Takoj po svojem prihodu je razglasil kratek, iz 30–40 vrstic sestojec članek z lastnoročnim podpisom v „Kijevskih novinah Sovjeta delavskih, vojaških in kmečkih deputatov“. Kmalu sem zvedel, da je bil ta članek kopija družega, ki ga je nekoliko mescev poprej objavil v Kazanji, ko je tam začel klanje inteligence. V tem članku je bilo povdajeno, da je do takrat sovjetska vlada, t. j. vlada delavstva in kmetov, bila preveč popustljiva v borbi proti kontrarevoluciji in buržuaziji. „Odzdaj ni treba človeka, ki se ga aretirajo, vprašati kaj je storil zoper sovjetsko vlado, temveč je treba zvedeti samo to, kakemu stanu pripada, kako izobrazbo je užil in kje je služboval pri prejšnji vladi. Če je dotičnik buržuj – se ga naj na mestu usmrti. S tem napovedujem „rdeči teror vsej buržuaziji“ – tako je končal Lacis ta članek. V mestu so se širile razburljive vesti, češ, da v „Lipkah“, v najlepšem delu Kijeva, izpraznjujejo celo vrsto hiš, da jih pripravijo za aretirance „Čeka“. Najbogatejši kijevski buržuji, tovarnarji, veleposestniki in veletrgovci so seveda pravočasno zapustili Kijev pred prihodom boljševikov, v mestu pa so ostali večinoma inteligenti – zdravniki, advokati, profesorji in državni uradniki. Ti niso niti najmanj slutili, da jih bodo boljševiki smatrali za kontrarevolucionarno buržuazijo, ki je po trditvi boljševikov „sesala kri delavcev in kmetov“.

Meseca aprila so v eni noči aretirali veliko število uglednih Kijevčanov, in sicer univerzitetnih profesorjev, sodnikov, zdravnikov, višjih bančnih uradnikov i. t. d. Sorodniki so seveda preplašeni povpraševali – zakaj,

čemu? Člani „Čeka“ so jih pomirili, češ, da bodo takoj izpuščeni, ako so nedolžni.

Spominjam se, kakor da bi videl vse pred seboj, Bil je tretji dan velikonočnih praznikov – praznikov ljubezni in oproščenja, praznikov najbolj češčenih od ruskega naroda. Četudi sem se bal stopiti na ulico, sem vendar hitro tekkel k znancem na obisk. Tam so se pogovarjali o aretiranih in upali, da bodo kmalu kot popolnoma nedolžni izpuščeni. Kar plane med nas nov gost s časopisom, v katerem je bila razglašena cela vrsta imen ustreljenih vsled „rdečega terorja“. Sledil je seznam 60 rodbinskih imen.

Prvi izmed njih je bil znameniti vseučilišni profesor slavisti Florinski, 64 let star, dalje profesor-geolog Armeševski, 72 let star, nato podpredsednik okrožnega sodišča Raič, 74 let; bivši ravnatelj vzajemne kreditne banke Citovič, 81 let, ter nadalje zdravniki, advokati, trgovci, lastniki hiš, magistratni uradniki i. t. d. Vzrok usmrtilve je bil v vseh slučajih isti: kontrarevolucionarno naziranje, ki se je izražalo v tem, da so bili mnogo let poprej pristaši mirnih nerevolucionarnih strank. Posebno veliko so jih postrelili, ker so bili pripadniki kijevskega kluba nacionalistov – napolpolitične organizacije, katero so posebno sovražili židi in sploh taki tujci, ki so pozneje načelovali boljševiški oblasti.

Po teh grozovitostih so nastale druge. Malodane vsaki dan so „Novosti“ razglašale nove sezname žrtv, ki so padle od rok rabeljnov kijevske „Čeka“. Izmišljevale vzroke usmrtilve, je prišla „Čeka“ do najvišje točke.

Kot primer naj navedem ta-le slučaj: gospod Aleksander Krasovski, član kijevske deželne uprave, ki je načeloval medicinskem oddelku, mirna blaga duša, ki se ni nikdar bavil s politiko, je bil ustreljen, češ, da je bil „tajni revolucionar“.

Meseca julija 1919. sem zapustil Kijev ter prišel peš čez pragozde Volinje na Poljsko. Meseca oktobra 1. 1919. sem se vrnil čez Rumunijo v Kijev; takrat sem zvedel, da so bili meseca julija in avgusta Kijevčani streljani na stotine. Predno so „čekisti“ pred zopetnim prihodom dobrovoljcev zapustili Kijev, so odvedli seboj veliko število Kijevčanov kot talcev. Ker pa niso imeli časa, da vse denejo na parobrod, da bi jih odpeljali v Moskvo, so vse ostale talce postrelili na bregu Dnjepra. Med ustreljenimi je bilo več žensk in otrok.

Ko so prišli na to dobrovoljci, so bile v navzočnosti Angležev in Francozov ogledane jame po kleteh, kamor so devali rabeljni „Čeka“ ustreljena trupla. Toda na tisoče je takih, ki so izginiti brez sledu. Dobrovoljska armada, ki je kmalu pod pritiskom boljševiških rdečih tolp morala zapustiti Kijev, ni imela dovolj časa, da obelodani vse zločine „čekistov“.

Kijevčan.

A. ČEHOV:

MAJHNA ŠALA.

IZ RUŠČINE PREVELA SERGEJ KOUN IN VINKO BERNIK.

Jasni zimski poldan . . . Silen mraz, vse poka. I Nadenjki, ki me drži pod roko, pokriva srebrasto ivje kodre na sencih in nežni puh na zgornji ustnici. Stojimo na visoki gori. Od naših nog do ravne zemlje se razprostira malo poševna ploskev, v katero se solnce gleda kakor v ogledalu. Poleg nas so majhne sanke, obite s živordečim suknom.

Peljimo se doli, Nadežda Petrovna! — Prosim, samo énkrat!

Zagotavljam Vas, da bomo ostali celi in nepoškodovani.

A Nadenjka se boji. Vse prostranstvo od njenih majhnih galoš pa do konca ledene gore se ji zdi kakor strašna, neizmerno globoka propast. Njen duh omedli, njeno dihanje zastane, kadar gleda v nižino, kadar ji samo predlagam, naj se vsede v sanke. Kaj šele bo, če si bo drznila poleteti v prepad! Umrla bo, znorela bo.

Prosim vas — rečem. Ne bojte se! Vedite vendar, da je to — malodušje, strahopetnost!

Nadenjka slednjič odneha, a berem ji na obrazu, da odneha z nevarnostjo za življenje. Posadim jo blede, trepetajočo v sanke, jo objamem z roko in skupaj žnjo se vržem v brezno.

Sanke letijo kakor krogla. Zrak, katerega sečeva, bije v lice, rjove, žvižga v ušesa, frga, bolešno ščiplje od zlobe, hoče shrvati glavo s pleč. Radi upornega vetra ni mogoče dihati. Zdi se, kot bi nas sam zlodej zgrabil s tacami in z rjoventjem vlekel v pekel. Predmeti okrog se zlivajo v eno dolgo, strmo ležečo progo. Glej-glej, še trenutek in zdi se, da bomo poginili,

Ljubim vas, Nadja! — pravim polglasno.

Sanjke začenjajo bežati vse tiše in tiše, rjoventje vetra in bučanje plaznic nista več tako strašna, dihanje prestaja zamirati — in slednjič smo zdolaj. Nadenjka ni živa, ni mrtva. Bleda je, komaj diha . . . Pomorem ji dvigniti se.

Za ves svet ne grem več vdrugič, — je rekla gledajoč me s širokimi, groze polnimi očmi.

Za ves svet ne! Skoro bi bila umrla! —

Par trenutkov. Komaj se je začela dobro zavedati, že me vprašujoče pogleduje v oči: sem li jaz rekel tiste tri besede, ali jih je morda samo zaslišala v šumu vihtre? — A jaz stojim poleg nje, kadim in pazljivo preiskujem svojo rokavico.

Nadenjka me prime pod roko in dolgo se sprehajava okoli gore.

Vidi se, da ji ugankja ne da miru. So bile izrečene te besede, ali ne? Da, ali ne? Da, ali ne? To je vprašanje samoljubja, časti, življenja, sreče; vprašanje zelo važno na svetul Nestrpljivo, žalostno, s prodirajočim pogledom zre mi v obraz, odgovarja neprimerno in

čaka, ali se ne bom zagovoril. O, kakšna igra na tem milem obrazu, kakšna igra! Vidim, da se bori sama s seboj, da ji je treba nekaj reči, o nečem vprašati, a ne najde besed. Neprijetno ji je, strašno, veselje gine.

Veste kaj? pravi, a ne gleda na me.

Kaj? Vprašam.

Dajte, še enkrat . . . peljimo se.

Vzdigneva se po stopnicah na goro. Zopet posadim blede, trepetajočo Nadenjko na sanke, zopet letiva v strašen prepad, zopet rjove veter in bučijo plaznice in pri najbolj silnem in šumnem poletu sank pravim zopet poglasno:

Ljubim vas, Nadenjka!

Ko so se sanke ustavile, se je Nadenjka ozrla po gori, po kateri sva se ravnokar peljala, potem je dolgo pogledovala v moj obraz in natančno poslušala moj ravnodušni in ne strašni glas in vsa, vsa, celo muf in kapuca njena, vsa njena figura izraža skrajno neumevanje.

In na njenem obrazu je napisano:

Za kaj gre? Kdo je izrekel te besede? On, ali se je meni samo tako zdelo?

Ta negotovost jo vznemirja, ji jemlje potrpljenje. Uboga devotka ne odgovarja na vprašanja. grbančič čelo ter se pripravlja na jok.

Ali ne bi šli domov? jo vprašam.

A meni . . . meni ugaja tako hitra vožnja — pravi in zardi.

Ne bi se šli še enkrat sankat?

Nji „ugaja“ ta hitra vožnja a med tem, ko je sedala v sanke, je bila blede kakor prej, od strahu je komaj dihala in tresla se je. Spuščava se v tretjič in vidim, kako me gleda Nadenjka v obraz, kako sledi mojim ustnicam. A jaz položim na ustnice robec, kašljam in ko dospeva do srede gore, lahko rečem:

Ljubim vas, Nadja!

In uganka je ostala uganka! Nadenjka molči, o nečem misli . . . Jaz jo spremim z drsališča na dom, ona se trudi iti počasneje, zavlačuje korak ter čaka, ali ne bi ponovil tistih besed. In vidim, kako jo boli duša, kako se sili, da ne bi rekla:

Ne more vendar biti, da bi jih govoril veter! In jaz nočen, da bi jih govoril veter.

Drugi dan zjutraj prejmem pisemce: „Če pojedete danes na dršališče, pridite po me. N.“ In od tega dne sem začel hoditi z Nadenjko vsak dan na dršališče. Med tekom nizzol sem na sankah vsakokrat polglasno izrekal ene in iste besede:

Ljubim vas, Nadja!

Nadenjka se je kakor na vino ali morfij kmalu privadila na to frazo. Res je, da drveti z gore se boji

kakor prej, a sedaj dajeja strah in nevarnost še poseben čar tistim besedam o ljubezni, besedam, ki so kakor prej uganka, ki ji tako muči dušo. Na sumu sta ves čas: jaz in veter . . .

Kdo izmed teh dveh ji priznava ljubezen, ne ve; no njej, kakor se vidi, je vse eno. Iz kakršne posode naj že pije — vse eno, samo da bi bila pijana . . .

Neko opoldne sem se odpravil na drsališče sam. Ko sem se pomešal s tolpo, sem videl, kako prihaja h gori Nadenjka, kako me išče z očmi . . . Potem gre boječe na vrh po stopnicah . . . Grozno je, peljati se sam, — o, kako grozno! Bleda kakor sneg, trepetajoča gre kakor k smrtni obsodbi, — no, gre, gre ne oziraje se, odločno. Očividno se je odločila poskusiti: ali bode slišala tiste čudno sladke besede, ko mene ne bo? Vidim, kako se useda na sanke, blede od strahu, z zaprtimi ustmi, kako zakriva oči in kako se premakne z mesta poslovivši se na veke od sveta . . . „Zzzz“ . . . bučijo plažnice. Ne vem, sliši li Nadenjka te besede . . . Vidim samo, kako se vzdiguje iz sani vsa zmučena, slaba. In vidi se ji na obrazu, da sama ne ve, je li slišala kaj, ali ne. Ko se je peljala navzdol, ji je strah vzel sposobnost, da bi razločevala zvoke ter jih razumela . . .

No glej, kmalu nastopi pomladni mesec marec. Solnce postane prijaznejše. Naša ledena gora potemni, izgublja svoj blesk in slednjič se začne tajati. Nehali smo se sankati. Bedna Nadenjka ne more nikjer več slišati tistih besed, in nihče jih več ne izgovarja, ker vetra ni več, a jaz se pripravljam v Peterburg — za dolgo, gotovo, za vedno . . .

Nekoč pred odhodom, mogoče dva dneva prej, sedim v somraku na malem vrtu. In ta mali vrt je oddeljen od doma, v katerem živi Nadenjka, z visoko ograjo, ki je po vrhu nabita z žreblji. Je še dosti hladno, pod gnojem je še sneg, drevesa so mrtva, a že diši po pomladi. Črne vrane, ki se pripravljajo na prenočišče, šumno kričijo. Stopim k ograji in dolgo gledam skozi razpoko. Vidim, kako stopa Nadenjka na stopnice in žalostno, tužno motri nebo . . . Pomladni veter ji piše naravnost v blede, otožni obraz . . . Spominja jo na oni veter, ki je rjovel nama nasproti tedaj na gori, ko je slišala tiste tri besede, in obraz ji je postal žalosten, žalosten, po licu ji kane solza . . . In uboga devotka razprostre obe roki, kot bi prosila veter, naj ji še enkrat prinese tiste besede. In jaz dočakavši, da veter zaveje, pravim polglasno:

„Ljubim vas, Nadja!“

Moj Bog, kaj se je zgodilo z Nadenjko. Kriknila je, zasmejala se s vsem obrazom, raztegnila proti vetru roki, bila je radostna, vsa srečna in tako lepa!

A jaz se grem pripravljat na pot . . .

To je bilo že davno. Sedaj je Nadenjka že poročena. Poročili so jo, ali se je sama — to je vseeno — s sekretarjem plemškega varstva in ima sedaj že tri otroke. A ni pozabila tega, kako smo nekoč skupaj hodili na drsališče in kako je prinašal veter do nje besede „Ljubim vas, Nadenjka“.

Za njo je to najsrečnejši, najjinljivejši in najkrasnejši spomin v življenju . . .

A jaz sedaj, ko sem postal starejši, ne razumem več, za kaj sem govoril te besede, zakaj sem se šalil

STUDENČEK.

BASEN SERGEJA LESNOJA, POSVEČENA RUSIJI. — IZ RUŠČINE PREVELA MARICA.

V lesni gošči, kjer vetrovi v mrzli zimi so sprehajali se v divjem plesu, je zavelo z blagim pomladanskim dihom. Sredi gošče izpod snežne se odeje je izlil studenček bistri v dan prekrasni. Zahotelo se mu v žarkih je pomladnih v pramenih šumečih kopajoč igrati, travo dražiti, ne dovolet mladenci v svitlih žarkih nežnih lističev ogreti. Toda sred veselja, sred pomladnih čarov je postal zamišljen, zameglila čista se mu je gladina, prej azurno jasna; snegu slednjemu se tiho laska, šepeta, šumi, nikomur razumljivo. Ni o pesmi prejšnji sladki več govora, ves zamišljen skriva v brezbesednih sanjah tajno vso usodno v svojem temnem molku. Zvedel slavec je navdušen njega tajno, ko si kopal ječ v studenčku svoja krila,

razumel je pevec grenko bol in tugo, razumel je, da studenček ljubi solnce jasno, s prvo ljubavjo, ovêto z boljo. Bile znane slavicu so čudesne sanje in pomladna bol zaljubljenega srca, razumel studenčka tugo je in muke zažgolel glasneje spev je svoj polnočni — pesen strasno, polno ljubavi in boli . . . Ko zbudi se v ranem jutru ves zadivljen, gleda tja, kjer dremala je snoči voda, ograjena s snežnim bregom, tja, kjer solnce kopalo se jasno v njeni je gladini. — Suho! Svoje cilje je odkril podsnežnik, k solncu lesketa se travica zelena. S čim v bodočnosti uteši žejo slavček, kje okoplje svoja mala, nežna krila?! Sfrfotal je naglo s toplega gnezdička naravnost k obrežju. Kot azurno morje, vode so studenčka vso poljano jasno

že zalile. Nad zrcalom tem kristalnim
toplo, svitlo solnce se žari leskeče.
Slavček sliši — vode širne daljne, hladne
solncu pojejo o ljubavi, o dvomu.
Sluša solnce, jih poljublja gorko, vroče,
neži laskavo se s hladno površino.
Rudečijo nad vodami se prozorne
sence — to poslanci so, ki kot oblački,
kot nadvodne megle k ljubljenu solncu
vzpenjajo se v dalje k čistemu azuru.
Kapljice studenčka pošljejo priznanje:
Oj ti milo moje, nežno, zlato jasno,
daj spoznati svoje daljne tajne misli,
pušti v zlate zreti ti oči prekrasne,
zri svetleje mi v globoke vode hladne!
V temni šumi mučila sem se v trpljenju,
gozdna tema skrivala me je samotno!
Vzrastla kapljica je h kapljici boječe
in prinesla tebi tolažljivo pesem.
Padaj, padaj sem v kristalne moje vode,
dam ti hlada in objemov mehkih nežnih,
misli žalostne boš kmalu pozabilo,
strastno negovanje meteža spoznalo...
Jaz razlijem svoje hladne širne dalje,
skrijem vse nebo samotno v svojih valih,
zvezd pleado vso brezsilno jaz ugasnem,
njih sijaj, blesket nedolžni ves uničim!
Slišal slavček te besede je tožeče,
pel jih v nočni pesmi je družici svoji
in z mrmranjem gozdno je budil dremoto —
tam odmev se občutljiv mu je odzival...
V trdnem spanju, sanj presladkih napojena,
temno vzdihovala je vsa trudna zemlja...
Z nočnega neba v zrcalno čiste vode,
ljubkovaje z jasnočistimi odsevi
svitile zvezdice — oči nebeške zlate —
dolgo so se gledale... In za gorami
daleč tam, z odsevom nežnim in nejasnim
znanjevalka solnca — zarja blagodejna —
rdela je, ko deva skroinno sramežljiva,
vsa s slastjo ljubavi prve omamljena
s plaho dušo, toda v srcu svojem srečna,
zmedena v neznanem tajnem novem čuvstvu,
splazila se tiho pod košate jele.
Žarkom zarje nove zlate vsi pokorni
tajali so se mrakovi, temne sence
vrgle v vodo so visoke smolne smreke,
kopale si vzorne glave v hladni vodi.
Res, s čarobno roko prebujeno stvarstvo
vstajalo je z zarjo zlato obnovljeno.
Tam v grmovju je zapela lična šoja,
nji odzivala je v dalji kukavica.
In odmev vzbujen je nosil vse odzive
z novimi odmevi, dalji, ponovljene.
Če pogledaš zemljo, travico odeto
v meglico prozorno in taljivo ivje,

z nežnim dihom zarje nove vso ogreto,
če nebo pogledaš sinje in brezskrbno,
vidiš: vse povsod skrivnosti pričakuje,
sreče, radosti, življenja, solnca žarkov
čudovitih, raj in slaj obetajočih...
Solnce se prikaže. In prameni svitli
s purpurno so zarjo v daljah okrasili
smrekam vse vrhove, temne in košate.
V rožnatih odsevih, v bisernih odlivih
je bledeel ves daljni, sinji nebosvod.
Tam, kjer črta brez se spaja z robom gozda,
nočna luč pozabljena — samotna zvezda
v nežni jutranji ljubavi gine, gasne...
In močnejše, vse močnejše žarki vroči
razgoreli so se in s poljubi žgali
strastno so ozeblo zemljo, vmes igrali
v mavričnem se blesku nežne mlade rose,
kopali se v zlato, z biserji bliščali.
Z radostnimi klici je pomladno solnce
zdaj pozdravljalo družino daljnih gozdov,
jo pozdravljalo in s klicem žarne sreče
jutra zatega nebeški smev slavilo.
In s pomladi žgočo ljubavjo predивно,
gozd je veličastni s kronami se klanjal,
misli svoje tajne sapicam izdajal;
te so jih spustile doli v nežno travo,
kjer s šepetom tajnim jih smaragdno listje
je ponavljalo, skrivnostno zašuštelo
jutranjo molitev krasne te mladosti.
In vstvaritelju vsega življenja pela
je priroda glasno z močnimi akordi
spev zahvale in tolažbe, obnovljenja
himno, veličastno sred slasti napoja.
Včasih le sred spomladanske glasne himne
slišala se pesem je tožeča, žalna
polna skrbi, tuge, ječanju podobna
in trpljenja polna, polna srčne boli...
Solnce milo! Srce me boli trpljenja!
Muke, jada, dvoma je do vrha polno.
V tugi ti in skrbi grozni sem shranila
tvoje vse lažnjive velike obete.
Pomniš še, kako prameni tvoji svitli
v tihih mi vodah so se ogledovali
in kako so moje nežne čiste kaplje
v zračnih se višinah v meglicah belile?...
Pomniš še, kako si mi v šepetu strastnem
ljubav nepozabno, večno, ti odkrilo
in kako v odkritju ljubavi opojnem
skrito si mi tajnost nežno šepetalo?...
Kje so sanje zlate, rojene v spomladi,
kje obeti tvoji vse brezmejne sreče,
kam čem s hrepenenjem, vzbujenem po tebi?
Kje so moje sile v širno dalj stremeče?
Solnce! Glej studenček bistri tvoj je — suh!
Glej, vse moje vode, v katerih si se drago,
moje jasnooko, ti ogledovalo,

vse sem dal ljubavi. In to mrtvo ljubav
in vse nade shranim v to globoko jamo.
Kdo obkroža solnce čisto zlatojasno
z nežno ljubavjo? Čegavi vzkliki bolni,
prošnje so obupne, kdo spoznal njegove
čiste ni obnove? Kdo žalobno stoka
v ozki tam soteski? Tišje, vedno tišje
vedno žalostnejše, pel umirajoči
zapuščeni je studenček zadnjo pesem...

Bujno se razcvitala je vsa priroda
z negovanjem tople ljubavi ogreta.
Pesem žalosti in smrti v mrak izpeta
izzvenela je, ko davna prazna sanja...
Smreke v solncu zlatem dremale so trudno,
z biserno belino bršljan se bliščal je,
brezam pa sanjavim veter šepetal je
bajko južno, strastno pripovedoval je.

ANTON AŠKERC:

RUSKI JEZIK.

Tí krásní jazyk bratovskí slovanskí,
Kako razveseljuješ mi uhó!
In kadar slišim te, v dnu duše moje
sorodne, tajne strune zapojo.

Veliki jazyk ruski blagoglasni,
Kaj nisi ti pač tudi jazyk moj?
Ni pogovarjala li mati moja
v glasovih sladkih tvojih se z menoj?

Srebrna harfa si, ubrana nežno,
če duh pesniški nate zaigra;
in poezije tvoje godba rajška
odmeva do globine mi srcá.

Sedaj zvenijo strune tvoje rahlo,
glasijo se ko ljubice šepet;
zdaj plakajo, zdaj tožijo obupno,
ko zmrzujočih zdaj je to trepet...

In zdaj zvonov je svetih pesem tvoja,
in grom in tresk je zdaj... Za vdarom vdar...
In zdaj buči ko morje ob skalovje,
in zdaj divjá ko stepni tam vihár...

Gospod sí, jazyk ruskí! Če velevaš,
borilcev dvigne hrabrih se nebroj;
za domovino drago, za svobodo
na tvoj ukaz hitijo radi v boj...

A mislecu si kládivo jekleno,
ki s tabo kuje si resnici bran,
ki na jekleno padaš nakovalo
vstvarjaš misli nove dan na dan...

Ti jazyk ruski, velikan slovanski,
kakó bi suženj biti htél junak!
Kako bi dal se vklepati v okove?
Kako prenašati bi hotel mrak!

Ne! Ti ne moreš služiti tiranom!
Ustvarjen si, da si svetá gospod,
da si glasnik resnice in svobode,
da iz temine k solncu kažeš pot!

Prižigaj luč, mogočni jazyk ruski,
od Jádrana slovanskega bregóv,
črez step in hrib, črez tundre in črez reke
do oceana Tihega valóv!

Od morij polunočnih ledovitih,
do solčne Indije tvoj silni glas
vzdiguje potrte iz prahú in bede,
prinašaj narodom prosvete spas!

Vprašanja in ponudbe za različna nameščanja.

Uredništvo „Zarje“ je prevzelo med drugim tudi nalogo posredovanja med v Jugoslaviji bivajočimi Rusi, ki bi želeli vstopiti v kako službo in onimi strankami, ki bi bile voljne jih nameščati. Zato naj blagovolijo pošiljati reflektanti delojemalcev in delodajalcev svoje oferte upravnistvu „Zarje“ v Celju, Slovenija.

Pripomnimo pa, da mora vsaki ponudbi delojemalca biti priloženo potrdilo odbora pristojne ruske kolonije, da je inserent član kolonije ter sposoben za mesto, oziroma delo, za katero se poteguje. Na ta način bo zasigurano, da bodo delodajalci dobivali zanesljive in sposobne strokovnjake ter sploh uporabne ljudi.

Uredništvo.

IZVEŽBANI AGRONOM,

26 let star, z višjo izobrazbo in odlično kvalifikacijo glede zadnjega poslovanja pri agrikulturnem oddelku ameriškega liceja v Carigradu, išče v svoji stroki primerne službe. Zmožen tudi nemškega jezika. Cenjene ponudbe na upravnishvo pod „Agronom“.

INTELLIGENTNA VDOVA,

zmožna računovodstva, želi dobiti primerno službo. Zna temeljito šivati, kakor tudi vsa gospodinjstva dela. Popolnoma vešča nemškega, poljskega in slovenskega jezika. Poizvedbe pri upravnishvu pod „M.“

GLASBENI PROFESOR,

ki je dovršil petrogradski konservatorij (oddelek skladateljstva), z večletno prakso na Imperatorski glasbeni šoli, išče primerne službe. Rad bi prevzel tudi pisarniško opravilo. Zmožen slovenšine. Naslov pri upravnishvu pod „A. B.“

SLIKAR,

absolvent Moskovske umetniške akademije, izvršuje vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor tudi slike, kopije, plakate i. t. d. — Naslov pri urednishvu za g. A. Nikoljskega.

PROFESOR,

za poučevanje srbo-hrvaškega jezika po Berlitzevi metodi, daje ure za otroke in odrasle v hiši; prevaja spise iz slovenskega in nemškega v srbo-hrvaški najčistejši književni jezik ter poučava srbo-hrvaško trgovsko dopisovanje. Naslov v urednishvu „Zarje“ Celje-Breg šte. 32.

Prevajalce

za književne prevode iz ruščine na slovenski, srbski in hrvatski jezik in obratno potrebuje naše urednishvo. - Naznanila sprejema:

Urednishvo „Zarje“

Celje, Slovenija, Breg šte. 32.

Književnost.

Urednishvo revije „Zarja“ s tem vljudno pozivlja vsa založnishva, urednishva, kakor tudi gospode avtorje, da blagovolijo dopsiljati vse nanovo izdane knjige imenovanemu urednishvu, da se isto seznanijo z njih vsebino in jih v svoji reviji z oceno priporoča svojim čitateljem.

!! Edino jugoslovansko podjetje !!

Veleindustrija

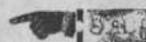
Karol Pertinač

Celje

**Šamotne tovarne v Štorah
Kovinske tovarne v Celju
Cementne tovarne v Laškem**

Zahtevajte cenik.

„ЗАРЯ“ - „ZARJA“

Vlasnik i urednik Andrej Milevski.

GLASILO RUSKE NARODNE MISLI I SVESLOVANSKE UZAJAMNOSTI.

Izlazi u Celju svakog meseca u slovenačkom, srpsko-hrvatskom i ruskom jeziku.

Predplata i inserati neka se šaljejo na naslov:

UPRAVNIŠTVO „ZARJE“, CELJE, SLOVENIJA, JUGOSLAVIJA.

UREDNIŠTVO SVOJIM ČITATELJEM.

Slavenska su plemena kod selilbe naroda zaslja široka ozemlja od sivih mrzlih voda Beringova zaljeva u Tihom oceanu do toplih azurnih valova Jadranskoga mora. — Kod svojeg pomicanja na zapad došli su Slaveni u doticaj s tudjim narodima kao s Mongolima, pa s germanskim i romanskim plemenima. — Cijela povijest Slavjanstva je neprestana borba za političnu slobodu, za očuvanje jezika, kulture i religije. — U zadnjim stoljećima obraćali su zapadni Slaveni pod svojim teškim jarmom svoje poglede na istok, jer je već tijekom nekoliko vijekova opstajala najmoćnija slavenska država Rusija. — I ti pogledi nisu ostali na istoku bez odziva. — Našli su tamo razumjevanje idejno i materijalno, koje je bilo tako veliko, da je u kritičnim trenucima za Slavjanstvo tekla ruska krv. Iz tih međusobnih odnošaja prijateljstva rodile su se ideje slavenskoga zblizenja, koje su se konačno pretvorile u ideju sve-slavjanstva.

Dogodjaji svjetskega rata i njegove grozote prouzročile su ponovno pretresanje mnogih dosada valjanih zakonitosti te nove smjernice zblizenja Slavena i postalo je moguće rekonstruiranje ideje sve-slavenstva.

Svjetski se je rat završio s povoljnim uspjehom za Slavjanstvo, jer je oslobodio veći dio slavenskih plemena u vlastite neodvisne države.

Najstrašnija je posljedica svjetskoga rata uništenje velike ruske države i fantom crvene internacionale, što se je približio cijelom svijetu i dao čovječanstvu mjesto načela sveopćega mira, jednakosti i bratstva, uništenje čovjeka po čovjeku, posvemašne tekovine te potpuno uništenje kulture i civilizacije.

Sada mislimo bolje nego prije, da mora nastupiti prava doba opstanka i napretka država. Historijska je činjenica, da imaju skoro svi Slaveni svoje nacionalne države, ali politička borba nije još dovršena, jer

veliki broj naše braće plače pod tudjim jarmom. Osim političke borbe imamo pred sobom i tešku ekonomsku.

Razmjerno male države zapadnih Slavena, koje su po broju i ekonomskoj upravi predane moćnijim i njima neprijateljskim državama, ugrožene su, da postanu ekonomski podjarmljene. Srećna budućnost slavenstva, koja nastoji o tom da se potpunoma oslobodi od tudjega upliva, što je posljedica jedva otresloga sužanjstva, opstoji u sjedinjenju svih slavenskih naroda s obnovljenom Rusijom. Samo tada će se pokazati opširnost i veličastvo samostalne slavenske kulture, koja nema materijalističnih namjera niti agresivnih nastojanja zapada. Svjetski je rat razdijelio Slavene, i opet protiv njihove volje, u protivne tabore i ujedno prisilio da uništiju jedan drugoga, dokazalo se je naprotiv, da ih je tako združilo.

Slovinci, Hrvati, Česi, Rusini, koji su bili kao zarobljenici u Rusiji, nisu se vratili kao neprijatelji Rusije, već kao najiskreniji prijatelji, koji goje najtoplija čuvstva zahvalnosti ne samo naprama čovjekoljubivoj tadanjoj vladi, nego još više naprama samomu ruskomu narodu za srdačne odnošaje. Tako i Rusi, koji su došli u slavenske pokrajine kao bjegunci nisu se htjeli vratiti na gorišta svojih domova, što su ih boljševiki pretvorili u praš i pepeo već su našli utočišće kod braće Slavena. Komunistične grozote krvave ruske revolucije pregnale su na novo milione ruskoga naroda iz domovine od najvišeg do najnižeg stališa. Mnogi od njih našli su stalno prebivalište i prijem kod bratskih slavenskih plemena. Ideje slavenskog ujedinjenja, koje su bile dosada svojina samo pojedinih voditelja mjerodavnih krugova zapadnoga i istočnoga slavjanstva, kojima je bila jedina briga sudbina slavjanstva, posegle su sada u dušljinu ljudskih masa, koje sada razumjevaju neophodnu potrebu ujedinjenja po krvi i jeziku srodnih naroda.

Tako naravni i jako moćni nagoni združuju slavenska plemena, prem niti najmanje ne oteščavaju daljnega samostalnoga procvata znanosti svih grana pojedinih slavenskih naroda.

Primili smo se trudnoga posla i preuzeli veliku odgovornost sudjelovati po našoj mogućnosti ostvaranju sveslavenskih ideja izdavanjem naše revije te

pozivljemo k sudjelovanju sve one, koji sučustvuju sveslavenskom i nacionalnom ruskom djelu.

Dobro znamo, da će se ostvariti naše namjere uz složan rad i skupno sudjelovanje najrazličitijih slavenskih staleža te sloga pozivljemo sve naše čitaoce, da nam jave svoja mnijenja i svoje misli, koje će vazda naći odziva u „Zarji“.

ЈОШ НИЈЕ ДОЦКАН!

Пре скоро једне деценије, сиренским писком одјекну по гордоме Албиону и отаџбини Наполеона „Ханибал анте портас!“ Тај се писак разлеже по целој свету. А народи, жељни слободе и мирнога развитка, скупише и посљедну снагу за одбрану противу завојевача...

Рат је плануо, и море крви, у рушевинама најлепших тековина свих прошлих векова, из груди милијуна људских жртава преплавило је свет.

Рат је текао крвавим током и својим замахом развио се до несхватљивости. Рушење Ремске Катедрале показиваше силуету црне авети, која се расчепи од Атланског океана до Перзијског мора и Еуфрата. Бесни и ненасити Цесар са својим патрицијама, занети до безумља, цинички се смејаху и бестијално кесише своје отровне и гладне чељусти на пламен, којим упалише нови Рим. Читави народи и државе у томе пламену гораху и нестајаху. Све грозоте тога огња и мача пређаху слободи и животу целој свету. Али свест братске солидарности за слободом угрожених народа, човекољубље и иста солидарност с ону страну океана, својом крвљу и челичном вољом, после четири годишњег ван човечанског напрезања, угасише овај пламен и скршише погани мач бестијалног Нерона на једном делу запаљенога новог Рима.

Из пепела овога згаришта никла је слобода и загријао нови живот многим народима, који су подносили све жртве за ово спасење.

Али..., ово пусто али, и гони нас, да још силнијим вапајем од свих оних учинњених од нас слободних за време ослобођавања ове страхоте, кажемо целој свету, да је Русија и руски народ још у страшнијем пламену, који прети уништењу овога народа, а који је за садашњу слободу свих нас поднео највише жртава у крви.

Тиранин, у своме безумљу и страху од рускога колоса избацио је на позорницу данашњег друштва отровну клицу дефетистичких лажи, не мислећи, да ће такав рад мало доцније оборити прво њега.

Тај колос је већ поклекнуо под ударима још живих неронских најамника. Сви сада ослобођени народи, са малим изузетком, гледају овај ропак

једнога од највећих и најидеалнијих својих сарадника на ослобођењу; виде његову очајничку смрт, како му се приближује; осећају и схваћају огромне тешкоће свега тога, а скрштених руку ћуте и не увиђају, да ће пропаст Русије на овакав начин отворити гробницу слободе, мирном и правилном развитку свију нас. Не увиђају да оваким нечовјечним ћутањем врше и они не мало исту улогу Пилата. А ако се не освесте, пре него што дођу у прилику, да своје дотле скрштене руке збришу пилатским рубцем, угледаће пред собом још више ојачаног и беснијег истог демона, коме ни у ком случају не могу одолети.

„Пропаст Твоја од Тебе Израјилу!“

Понављаће се речи Христове.

Али ће све бити доцкан...

Народ, из кога су поникли Толстој, Пушкин, Љермонтов, Гончаров, Тургенјев, Гогољ и остали, упира своје последне погледе народима, који му и сувише дугују за поднете жртве у крви.

Народи Сервантеса, Додеа, Думаса, Ростана, гледају ову донкижотерију, тартаренство, дартанство и серанство данашњег века и трпе љагу, не мислећи на презирање будућих векова.

Скоро две стотине милијуна људи, корисних човечанству, черечи се од банде ненаситих крволочника за рачун оне авети, која пређаше ропством целој човечанству.

И даље се ћути у пози посматрача припремљеног, да овој авети пљеска на свршетку ове трагедије.

А заборавља се онај добродушни Хилон, који је у припремљеној септембарској трагедији на Марни, голим шакама, проливајући море крви из свога чистог и племенитог срца, одиграо једну од најважнијих улога. Заборавља се, јер постоје још нека чудновата убеђења архаизма, којима није довољна ни проливена крв из милијуна срцаца најбољих руских синова за идеју данашње слободе и браства!

Заборавља се, гледа се и ћути на све ово под маском оног фамозног изговора: немешање у унутрашње ствари једнога народа, као да данашњи свет не зна улогу „других“ у француској револуцији.

Гледају се хладно убитце једнога народа, који немају права одузимати му живот, што тај добри народ хоће у слободи и по етичким законима мирно да живи и у братском загрљају са осталим народима да се развија.

Ђути се, да би ваљда доцнији јаук био страшнији и фаталнији.

А да би ова трагедија била још црња и тора, Вилем се жени, Карлу се за своје бедасте авантуре одредјују, место заслужне казне, чаробне палате и царске апанаже, а излапели Фердинанд лута по зграшћеницима, где још тиња огањ пакла.

Још није доцни, горди Албијоне, народе браства, слободе и једнакости, удружени са народима Вилсона!

СРВИН.

SPOMEN NA DOSTOJEVSKOGA.

Svaki veliki narod ima takog jednog pisca, koji se kao najveći među velikima, kao jedini i neusporedivi izdiže nad sve ostale. U poredjivanju sa svim ostalima izgleda on inako izgradjen i njima nimalo sličan ne samo uslijed jakosti svojega talenta, nego i po svom daru providjenja i predosjećaja. Drugi ga mogu nadvisivati bilo u čemu — u ljepoti forme, savršenosti pripovijedanja, dapače možda i u finoći mišljenja — ali samo njemu biva dano, da bude potpuni izražavatelj narodnoga genija svojega plemena.

A uvijek biva tako, dok je u najvećem stepenu nacionalan i bezuvjetno nacionalan, izgleda on takodjer ponajčešće svečovječanski i svemirski. — Homer, Doume, Serventes, Shakespeare, Göthe jesu najveće dostiznosti čovječjega genija. To su oni, koji stvaraju za sve vjekove, pa ih svi vjekovi štiju. Budući da su središta i sunca svojih naroda, svijetle oni takodjer i svim ostalim narodima.

Medju takova središta i sunca duševnoga života spada i Dostojevski. Više nego kod ikoga drugoga razotkriva se kod njega tajna ruske duše, više od ikoga označuje on puteve ruskoga naroda i napokon više nego bilo tko drugi uzvisuje on rusku ideju do njezine nadčovječanske i svemirske važnosti.

Što nam je Dostojevski kazao o ruskom narodu? Koju temu nam je naznačio? Koji nam je put pokazao?

Velika je to tajna, a zagonetan i grozan ovaj put! Mnogo se vjere i srčanosti mora imati, da se i sada nakon svih doživljaja i podnašanja opetuju riječi Dostojevskoga.

Neobično i čudno doimaju se one sadanjega čovjeka napose sadanjega ruskoga čovjeka, koji svoje ideje i želje više ne ljubi.

Dostojevski je kazao, da je ruski narod onaj narod, koji nosi Boga, da njegov put i njegova zadaća jest u tom, da čuva u svom srcu vjeru u Krista, te da po toj vjeri dostigne svečovječansku uzajamnost.

Šta znači to sada, kad se je naš narod u strastvenoj zasljepljenosti okrenuo u borbeni stav protiv Boga, te je najveću svetinju svojega srca odbacio?

Odma ću Vam kazati što to znači i to riječima samoga Dostojevskoga. Dostojevski naimie nije kazao

samo svoju riječ, nego ju je i razjasnio, nije samo predvidio dolazeće svjetlo, nego je upozorio i na nastup tame.

Sjećate li se krasnoga mjesta, gdje opisuje ruskomu čovjeku sopstveno odraz karaktera „zaboravi svake mjere u svemu“. On označuje ovu zaborav kao „više vremenitu i prolaznu, koja se pričinja kao čarobnost“. Po njegovim riječima govori ovdje, težnja zgrabiti preko ograde, traganje za osjećajima koji ustaljuju srce, stižuć do ponora nagnuti se do polovice, gledati u najdublju dubinu i u pojedinim ne rijetkim slučajevima baciti se kao lud naglavce. To je težnja zanjekanja sebe u čovjeka kadikad samoga po sebi ne zanjekanja i pobožnoga, zanjekanje svega, ponajglavnije svetinje svojega srca, svojega najpotpunijeg ideala, cijele narodne svetinje u njezinoj cijeloj punoći. On je pripravan sve raskidati, sve zanjekati: obitalj, običaje, Boga. Ali se opet sa istom snagom, istom žilavošću, žedjom, samozatajom i pokorom spasava sam ruski čovjek upravo tako kao i cijeli narod i baš onda, kada stigne do krajnje granice i kada nema više dalje.

Razjašnjavajuć misao Dostojevskoga upućujem na to, da u povijesti čovječanstva možemo čini se razlikovati dva narodna tipa. Jedni naročito poput Rima u starom i Engleske u novom vijeku — idu sa neobičnom tačnošću i postojanošću udarenim putem širenja svoje moći, bogastva, slave dok svoje unutarne sile ne izžive i ne potroše. Njihov je put upravan i konzekventan, karakter miran i stalan, ciljevi jednostavni i jasni. Drugi pak narodi — u starom vijeku Židovi u novom Rusi — jesu posvema oprečni onim prvim narodima.

Njihov je put krivudast i neravan, značaj dvojaki a ponajvećma nestalan, njihovi ciljevi skroz zamršeni i zagonetni, te je njihov život za njih same kao i za druge puka zagonetka. Povijest tih naroda jest, da se vinu na visinu do veličine i duševnoga mara, ili da padnu pa se strovale u ponor da se onda povrhovno podignu i uskrsnu, te cijeli svijet sa svojom životnom sposobnošću dave. Iz dubine svog pada donošaju žedju za čišćenjem i pokajanje. U mukama svojih težnja i promjenljivosti svoje sudbine upoznaju najdublje tajne života i smrti, spoznaju Boga i čute ga u svijetu

živim osjećajem srca i porivom. To su oni narodi za koje se kaže da nose u sebi Boga. Nije time rečeno, da su oni savršeni i sveti, da je njihov život pravilan i uzoran, ali oni predstavljaju onu značajnu sredinu, iz koje potječu sveci, u kojoj se uvijek nadje na sveto brdo, tihu pustraru ili kakav u pokajno zatišje utisnuti samostan, gdje visoko u nebo plamti oganj vjeri i ljubavi k Bogu, gdje se izim vidljivih gradova koje svi znaju nalazi nevidljiva kula, koja se otvara samo vjernicima, a njezini zvonovi samo onima zvone, koji imaju uši da čuju. Kod takovih naroda čute i oni, koji su pali u grijeh i bludnju, a u grijehu i svom padu osjećaju neku čežnju za svetošću i svetinjom, jer i oni znadu, da u svijetu ima zaštite božje, da u svijetu postoji pokajanje i spas.

A ostali narodi, koji su tako ponosni na pravilnost svojega života, na odmjerenost i red u međusobnom saobraćaju, neka idu svojim putevima dokle mogu. Ali neka spoznaju ovo što najbolji od njih kažu, da je njihov red postao mehaničan i bez duše, a njihova je kultura ugnjavila osobu. Najopasnije naime je u tome to, da ljudi pomoću izvanjskog poštenja sakrivaju u nebo vapijuća protuslovlja života i čine kao da tih protuslovlja uopće neimade. Najstrašnije pak jest, da se je na zapadu htjelo uspostaviti neku neoskrvnjivu društvenu harmoniju, a uspostavilo se je jednu organiziranu metafizičku licumjernost.

I moguće iz toga ne nalazimo li mi Rusi ovdje nešto, što je za nas najdragocjenije i najglavnije? Mi vidimo i nadjemo London i Paris, New York i Washington, ali nevidljivi grad Kitež ne vidimo i ne nalazimo. Taj je grad ali za ljude najvažniji i najpotrebniji. Ako ovaj grad gdje postoji, neće ga nikakova sila uništiti, a i sada u sredini najvećih opustošenja sadanje Rusije stoji on jači no ikada, i glasnije no igda zvone njegova zvona.

Po zapadnjačkom poimanju zaista jest život ovakvih naroda poput ruskoga težak i zagonetan. Taj život nezna za oponašanja, već rekli bismo da ogadi uslijed neke grozničavosti svojih zaokreta krajnjih granica svojih protuslovlja, te vječnom čežnjom za potragama i nezadovoljstvom. Čini se da je takovim narodima sudjeno, da većma trpe od razvoja svoje povjesti, nego što bi se krepili njezinim plodovima, da rezultatima svojih nastojanja dostižnosti i padova služe više čovječanstvu, nego da iz njih crpe vidljive praktične koristi, ili da za njima barem tvrdokorno i uspješno teže. Pa ipak baš u takovim narodima živi neposredni osjećaj tajne i veličine Boga, a od njih primaju i drugi narodi svoje najdragocjenije darove, sa kojima biva čovječji život kićen i od kojih cvjeta.

To je držim ono, što nam kaže Dostojevski o ruskom narodu, a to je najdraže i najvećma utješno u njegovim riječima.

Već prije i sada bilo je najzagonetnije i najnepojmljivije u tom proročanstvu od Dostojevskoga osobito

slijedeće: on govori o ruskom narodu kao narodu koji nosi Boga, a istodobno opisuje kao nitko prije i poslije njega sa najsureovijom nemilosrdnošću i najstrašnijom iskrenošću grijeha i grozote Rusije. Ovo se može dvojako tumačiti: bilo da se shvati svjetlo vjere Dostojevskoga, čistoću njegovih religioznih otkrivenja odijeljeni od grozota ruskoga života, bilo pak da se naprotiv ovu vjeru shvati tako, da ona sadrži u sebi na bilo koji način priznanje zla i sankciju ove zle i uništavajuće sile.

Prvo je tumačenje dao nedavno prof. Luter rekavši, da se mnijenje Dostojevskoga ne pripisuje cijelom ruskom narodu i ne smije se za cijeli ruski narod držati da nosi Boga.

Da se ovo nastojanje Dostojevskoga njegovom narodu oduzme čini mi se da je skroz krivo. Jednostavno kazano nema ovdje prave perspektive. Drugo je tumačenje mnogo zanimivije. Ono potiče od Hermana Hesse-a, koji tvrdi, da je tajna kod Dostojevskog i ruskog naroda u zabacivanju čvrstoga ustaljenoga morala, u prihvaćenom urednom načinu društvenih veza. Hesse razumije kako duh Dostojevskog, tako i duh ruski, kao propadanje morala i zakoma, sadašnjega društva u kaos prijašnje neizvjesnosti, kao povratak k Bogu — Demiungu, u kojem obitava zajedno dobro i zlo, u kojem postoji sve i ništa, te koji zato nezna ni za dobro ni za zlo. Herman Hesse uzima kod Dostojevskoga samo nihilistički, revolucionarni nijekajući duh ruskih moralnih nastojanja, ali on ne vidi pozitivni izpravno religiozni i kod toga čisto kršćanski izlaz. Herman Hesse preokreće misao Dostojevskoga na svoj zapadnjački način, on združuje Dostojevskizam sa Ničeizmom dapače sa Satorizmom. U njegovom tumačenju provaljuju u nauku Dostojevskoga zamršenosti „jenseits des Guten und Bösen“ od Nitschea izvratanja njegovog sopstvenog diabolikog Demijuna. Ali njemačko preradjivanje imade sa ruskim originalom samo čisto vanjsku površnu sličnost. Jest, Dostojevski zaista uništava temelje uvjetnoga ustaljenoga reda, ali ih on ne uništava duhom revolucijonarnoga nihilizma, nega svjetlom religioznog prosvjećenja. On naučava o prepobrazbi hastičkoga i prvogradjenoga dapače zločinačkoga i zla u dobro i sveto, da bi tamo preko dobra i zla stao i držao, da i kaos neku stvaralačku snagu imade. On nalazi u mrtvoj kući prognanika, u opačini nesretne Sonje, u vinskome zadahu lakomno zločinačkoga Miče u izgubljenoj svijesti ubojice raskolnikova i u tragediji božjega boja od Ivana Karamzina zrnca dobrog, ne zato što bi vjerovao u preobraženje zla u dobro i zločina u zaslugu, već zato, jer zna, da svjetlo i u tami svijetli i da najveće božansko svjetlo ima snagu, da izvede zabludjele i grešnike iz tame. Mići će njegovi grijesi biti oprošteni, jer on pojmi, da ne može biti dopušteno da dijete plače, da naša velika nesreća i jad ima svoj uzrok, što se ljudi ne zagrlje, ne poljube, ne pjevaju vesele

pjesme, „Sonji će biti njezini grijesi poradi njezime velike i blage ljubavi oprošteni, Raskolnikov i Ivan Karamsin dobiti će svoje izbavljenje za svoja teška trpljenja i vruće pokajanje. A onaj tko je tako vjerovao i tako naučavao, nije zazivao Kosmičkoga Demiunga, koji ne pozna ni zlo ni dobro, već je on nazvao Boga ljubavi, Krista, Onoga, koji je božjom moći izbavio grijешnika od njegovih opačina riječima:“ Tko je od Vas bez grijeha, neka se prvi nabaci kamenom na njega! „te je sa neizmjernom božjom milosrdnošću pozvao u raj razbojnika, koji se je od svojeg strašnog zločina očistio uslijed iskrenosti naglog pokajanja.

Ovdje se mora tražiti tajna Dostojevskoga i tko će ju pojmiti i videti, taj će drugačije i na našu cijelu povijest i na naš sadanji položaj gledati. Mi tada našu revoluciju nećemo smatrati niti kao veliko osvajanje, ali niti kao veliki poraz: mi ćemo ju držati za veliku od Boga poslanu kušnju. Ne trebamo se hvaliti, da smo nešto postigli ili osvojili, ali se ne moramo niti stiditi poradi onoga, što smo pretrpili i podnesli. Sa poniznošću mora se ozgo poslana kušnja primiti, a mukama mora se očistiti od grijeha prošlosti i zablude sadašnjosti klanjajući se pred istinom vječnoga božanskoga zakona života.

Pa kada ovdje na zapadu primimo često po koje prezirno sažaljenje od onih, koji su se uzdržali, koje

živu kao i prije i ponosno vjeruju da žive izpravno, tada kažimo ovim sretnicima, koji stoje na visini zemaljske veličine, ovim zapadnim ljudima: jest, Rusija je uništena i ruski ljudi podnašaju teške kušnje, jedni čameći u domovini, a drugi lutajući po tuđini nemoćni da pomognu vlastitoj zemlji. A ipak nismo pripravnici, da svoju sudbinu zla i kušnja sa bilo čijom drugom sudbinom promjenimo. I baš zato, jer je to naša sudbina, nama ozgora dana, koja nas vodi velikom svjetlu i duševnom gledanju.

A kada ćemo osjetiti naše pravo kulturno blago, koje smo primili od naše prošlosti, od velikih stvaratelja ruske misli, tad nećemo sami sebi i drugima izgledati kao beskućnici bez domovine potucajući se u progonstvu, nego kao sretni posjednici bezbrojnih bogastva, koja nam nijedna sila na zemlji oduzeti ne može.

I ovdje se moramo pobožno pokloniti pred spomenom na Dostojevskoga, koji nas je više nego li tko drugi poučio, kokova su to bogastva i kakovo blago ona u sebi kriju.

Mislimo često na njega i sjećajmo ga se življe, pa onda nećemo gledati Rusiju kako je propala ili kako propada, nego Rusiju uskrslu i živu, koja u vlastitim velikim mukama polaže za sebe i za druge temelj nove spoznaje i novoga bivstvovanja.

Prof. P. Novgorodcev. („Rul“.)

IDEALIZAM I REALIZAM U SLAVJANOFILSTVU.

(Slavia fara da se.)

Slavjanofilstvo bijaše kod nas u svojoj prvoj periodi posve realistička struja, koja je u Slavenima posmatrala svoju mladju braću i očekivala od Rusije vitešku dužnost, da ona oslobodi Slavene od tlačenja. Tome je pridošlo još i to, da je vojevanje za balkanske Slavene bilo ujedno vojevanje kršćanstva protiv muslimanskoga jarma. Ovo razpoloženje pokrenulo je plemenito idealističko kretanje dobrovoljaca u Srbiju g. 1876. Oslobodilački rat od god. 1877. upleo je krasan lovor u vijenac cara Aleksandra II., te bijaše jedan korak, koji je podigao značenje kako Rusije tako i Slavjanstva. Ali je rat dao vrlo malo pravih realnih rezultata Rusiji, pa se je stoga dojuča struja „realnih“ političara u nas sustezala s nekim osudjivanjem i od ovog plemenitog rata kao i od Slavjanofilstva uopće, držeći to sentimentalnošću, kojoj u politici nema pravoga mjesta.

S druge pak strane plašili su ih uvijek neprijatelji Slavena sa „panrusizmom“, t. j. da će ih moćna država neminovno progutati, pa su nas mnogi Slaveni počeli da gledaju s nepovjerenjem, koje je prouzročeno i nekim diplomatskim netaktičnostima kao i djelovanjem Nijemaca u našim krugovima do posljednjega rata.

Posljednji je rat počeo u znaku borbe za samostalnost slavenskoga plemena, pa je Rusija – kao uvijek – trgla zanj mač, opetovala je bez dvojbe ono isto što i god. 1877. Dogodjaji utvrdiše to potpunoma. Nakon neizmjerne teške borbe pojavi se Srbija kao pobjednica i povećana. Slavjanstvo je slobodno odahnulo, njegov stari neprijatelj – Austro-Ugarska – bijaše za uvijek uništen. Ali je ovo Slavjanstvo skupo platilo. Ne gledajući na istrošenje Srbije, Rusija ležala je u ruševinama, za dugo vrijeme – neprijatelji se nadaju za uvijek – izstupila je ona iz redova. Glavnog oslona Slavjanstva je nestalo, a bez toga oslona ne može samostalno jako Slavjanstvo nikako postojati. Nestajanje Rusije zamjetilo se je odma. U svjetski rat bje upleteno toliko strasti i interesa, da se je na prvotni cilj rata zaboravilo; zaboravile su se zasluge Slavjanstva za trajanja svjetskega rata, zasluge Rusije, koja je tri godine izdržala pritisak Njemačke, muke herojske Srbije koja je u jeseni 1918. zadala prvi udarac njemačkom bloku uslijed pobjede nad Bugarima u Macedoniji. Još do sada nije Srbija primila niti filira iz pripadajuće ratne odštete; u svim razmiricama sa Italijom ili Ugarskom prepustilo ju je antanta nje-

zinim silama ili pak podupiraše protivnika. Borba sa boljševicima u Rusiji proizvela je kratko zanimanje, ali kad je borba ostala bezuspješna, počеше Evropljani sklapati ugovore sa onima, koji su u Brest Litovsku antantu izdali, koji su bili krivci produljenja rata za još jednu godinu. Posvema je sada jasno, da se Slaveni nemaju više u nikoga pouzdavati. Tim većma moraju na same sebe računati: Slavia fara da se!

Samo tijesni međusobni savez i uskrsnuće Rusije osigurati će Slavenima ono, što su potocima krvi izvojštili. Inače pak znamo, da mi Rusi nemamo nikakvih istinskih prijatelja u Evropi do Slavena i uže zблиženje s njima nije već nikakova sentimentalnost, nikakova viteška dužnost, nego neophodna potreba. Upravo u slavenskim krajevima naći ćemo onu tačku oslona, koja će nam pomoći da se vrafimo u domovinu, samo ovdje naći ćemo na i iskrenu i čvrstu volju, da se pomogne uspostavljenju prave i moćne Rusije.

Prvi je korak tome učinjen osnutkom sporazuma Male Antante, ove najvažnije i za život najsposobnije nove tvorevine poratne perijode. Mi znamo, da njezina ideja pripada Slavenima, da će Slaveni u njoj glavnu ulogu imati.

Mrgodili se stari diplomati antante na nju koliko im drago, ona je već pokazala svoju snagu u dogodjajima sa Habsburgovcima. Pa ako budu u njoj i

neslavenske države — poput Rumunjske — sudjelovale, tim bolje: Maloj je Antanti oprečna svaka ekskluzivnost, ona prima svakoga, tko je po jakima svijeta povredjen, te će sve moguće pravedne zahtjeve braniti. Pustimo po strani sadanju politiku Rumunjske. Možda će prije ili kasnije i Ugarskoj biti sudjeno, da stupi u ovu Malu Antantu, koja će postati mjerodavni faktor podunavskih zemalja. Realna će politika prevagnuti nacionalni šovinizam i neostvarive ideje. Ova sada neprimjetno rastuća sila oslanjati će prvotno na prastare veze postavljene medju sadanjim zemljama po monarhiji Habsburga, pa će u tome smislu biti njezina nasljednica; u drugu pak ruku crpiti će ona svoju snagu u izvrsnom bojnom materijalu jugoslovenske vojske, u razvijenoj industriji Českoslovačke, a možda i Poljske; nu sve ove moći će ona izrabiti jedino onda, ako se pred njom otvori prostrano tržište Rusije, pa će se moćna ruka ruskoga diva pružiti opet preko bregova i mora i mladu od neprijatelja okruženu federaciju poduprijeti. I zato je redovita realna zadaća kako za političare Male Antante tako i za nas: Uskrsnuće nacionalne Rusije.

Ali izvršenje ove zadaće dalo bi upravo ono, o čemu su stari Slavjanofili snatrili, za koje se je svojedobno prije pričinjalo, da su sentimentalni idealiste.

N. Jezerski.

DISONANCIJE.

NAPISALA ANTONIJA K. CVIJIĆ.

Ispred ukusne jednokatnice samotne neke ulice ušetao se Henrik, nervozno tandrčući štapićem po asfaltnom pločniku. Čas bi postajkivao, čas opet pod pritiskom nametnute mu dužnosti čvrstim korakom koraknuo prema kućnoj kapiji. No predomislivši se, opet bi nepouzdanim korakom pošao do kraja ulice, pa opet natrag.

Bilo mu je neprijatno, pala mu na dušu neka neizvjesna tjeskoba, koje se on — čovjek u pedesetim godinama — gofovo zastidio, Napokon, što će? Mora onamo gore u prvi kat! Nema fajde!

Nedavno mu pisao prijatelj i bivši kolega sa sveučilišta, da podje gospodji Labanovoj, koja je voljna primiti njegovu kćerku pod svoje okrilje, dok djevojka u gradu ne dovrši nauke. Treba s gospodjom usmeno koješta utvrditi, a uz to valja prigledati, da li će djevojčica ondje naći dovoljno udobnosti i pažnje.

Henrik bi se rado odazvao molbi miloga mu druga, da to nije bila upravo gospodja Labanova! Da nije Irena! . . .

Je li moguće, da je prijatelj posve zaboravio, što se nekoć događalo izmedju Henrika i Irene? Istina, mladić je taj bio odvajkada lakomišljen, površan,

nesmotren i zaboravljiv. Ali toga ipak nije mogao zaboraviti! Ta njegova prijemljiva topla duša poimala je nekoć potpuno onaj neizvjesni čarni vez ovih dvaju neiskusnih srdaca, što su se našla i zavjerila bez ijedne običajne riječi; što su pristajala jedno uz drugo, kao da je to posve naravno, odredjeno izvan njihovoga htijenja. Često bi ih prijatelj gledao, kako bi njih dvoje na sastanku i rastanku pružalo jedno drugome čiste svoje bijele ruke, povjerljivo, a opet plaho. U tom pritiskivanju izraževalo bi se sve — očitovanje i prekaljivanje svijetlih njihovih sanja, ludi šapai djetinjih im usana, nijemo privoljivanje . . . Njima nije nikada trebalo riječi, plahe njihove duše gledale su se na oči . . . a to im je dostajalo. Djačka ljubav! Nesebična, kliktava i sveta! Jedino onda, kad bi im duše od nepoznata blaženstva gotovo utrnule, tad bi zadavorili, po koju sitnu bosansku ljubavnu pjesmicu:

„Dvoje se je mladih milovalo:
Katmer momče, karantil djevojče!

Pošlji smilja, da se nasmijemo,
A kovilja, da se zavijemo,
A ljubicâ, da se naljubimo!“

Ali nit bi se ikada zavili, nit bi se poljubili, već bi se samo od prevelike sreće nasmijali i ljubicanja se darivali. Vjerni Henrikov drug rado bi gledao s prikrajka njihovu ljubav i mladjanu njihovu zanešenost.

Prolazile godinice. Mrž života zastro svijetlu njihovu stazu. Zamrlo i smilje i kovilje i ljubice. Razvrgla se njihova tiha ljubav. Razišli se, pokorili se nijemo svome odredjenju. Kao da je i to posve naravno, otkinuli se bez ispovijesti, bez suza Svako od njih ponijelo sa sobom u svijet netaknuto ono proživjelo i prećučeno, što se nije nikada glasno javilo, jer zanj nije bilo — riječi. U časovima snatrenja o davnoj prošlosti svako bi za se tiho pjevucalo onu sitnu pjesmicu, uz koje se zvukove kao privezalo nježno spominjanje, jednako svježje, lijepo i dragotno kao diskretni zadah ljubica i smilja, Vidjevali se sve rjedje, prolazili tada jedno pored drugoga, kano da se ne smiju zaustaviti — rad premilog sjećanja, Onda se posve izgubiše s vida. I ostade samo uspomena, oduhovljena, bez realnih pripomena.

Dok se Irena udala i na svom krilu odnjehala troje dražesne dječice, Henrik je ostao samac. Proživio i progledao svijet, priučio se pustom, nevezanom životu. Dodijalo mu napokon i to, ali se ipak ne bi mogao prilagoditi bračnome životu. rad međusobnih obzira i pritajene sebičnosti. Cinik spram ženâ ostao je nadno svoga srca ipak netaknut. Uobražavao je sebi, da je samo ona prva — Irena — bila prava pravcata ljubav, ostalo da je samo puko fizično uživanje. A kako su mu godine odmicale, u njemu bi se ova misao sve više utvrđivala i bistrila. Premda nije nikada kasnije zaželio Irene. To bijaše čista melodija njegove mladosti!

— Ajde do bijesa s tim sentimentalizmom! — prekorio se sâm lupivši palicom o pločnik, pa se stade glasnim korakom penjati uz široke stepenice. U polukatu se zaustavi pred velikim ogledalom. Besvjesno pod neodoljivim nagonom skide šešir, poravna prorijedjenu i prosijedu kosu, uspravi četkicom slabe brčice ispod utanjena nosa, naravna ogrlicu, nemilo zirkajući na izbočenu jabučicu i tanani namreškani vrat kano u Kochinchine-kokoši. Preko usana preleli mu vajni smiješak. S uzdahom teškoga pregaranja Henrik se uspravi, isprsi, poprimi usiljeni smiješak. A onda pozvoni.

Sebarica uze posjetnicu, a njega odvede u otmenu sobu:

— Izvolite sjesti, milostiva će odmah doći!

U pobočnoj sobi nešto se užurbalo. Otvarali i zatvarali ormari, gurale stolice, rasklapale kutijice limenim zvekom, šaputale naglo. Henrik se opet zagledao u zrcalo. Zažalio je, da nije prije posjeta pošao brijaču, isprob čije vješte ruke svaki čovjek izlazi svježijeg i oblijeg obraza. Što će reći Irena, kad ga ugleda ovako ostarjelog?! Obuze ga neka skučenost, gotovo nemoć.

Iza vrâta nastajao sve veći nemir. Začule se pritajene nestrpljive zapovijedi, naglo disanje i tapkanje po parketama. Kao da se mondaina sprema na elitni plës. Henriku se pričini, da je ipak neuljudno, što ga domaćica tako dugo ostavlja čekajući. Napokon — evo je!

Iza baršunaste portière ukaže se lik žene. Njih dvoje se zagleda jedno u drugo, nijemo, radoznalo, ženirano. Nešto se u njima ukrštavalo i tražilo objašnjenja. Svaka minula godinica šiljastim je prstićem zagrebla u ta meka lica, išarala ih s vremenom nagrdnim crtama uzduž i poprijeko, dok im nijesu obrazi omlohavili i uvehnuli. Svako se začudilo drugomu.

Henrik ustade, duboko se nakloni, a ona mu mahne rukom, da opet sjedne. Irena nije mogla smoći riječi. Bože, kako se promijenila! Oko sljepočićâ rijetka kosa, koju ne mogu da prikriju ni umjetno naslagani uvojci, ni moderni prpošni valjci. Oči mutne kao da su isplakane ili neispavane, uši otegnute od teških naušnica, puš ispod pomno naslaganoga bjelila raspucana i nagrašpana, To . . . da je Irena . . . ?!

Nešto mu zamutilo vid. On se mukom razabra, izvadi iz džepa prijateljevo pismo i počje joj obrazlagati, zašto je došao. Ona ga pomno, gotovo prodirno promatrala. Oni se pogledali, tražeći — prošlost! U njihovoj mašti sačuvalo se sve do danas ono zlatno doba proživjele mladosti, njihove veelebne ljubavi; u srcu sve dosad titrala ugašena melodija neizrečenih slatkih riječi, a s vremenom im je nabujalo do tihe svete pjesme. Njome bi se oni potajice nasladjivali i tješili, kad su se stali brisati i iščekavati njihovi tjelesni čari. A sad? Oboje uzdrhtalo kao djeca, koja očajno zakriknu. kad čija hladna ruka segne za njihovom najmilijom igračkom, da je uništi, tako je i njih dvoje svako gledalo u drugome onog opasnog čovjeka, koji hoće, da mu poruši lomni i prenježni san, tihu onu skladnu melodiju, što ih kao jedina lijepa reminiscencija prati kroz život sve do praga pristare dobi. Gledali se sada uporno, gotovo neprijateljskim nepouzdanjem. Ostarjela njihova lica nijesu bila kadra da dočaraju i osvježe uspomene, već je nasuprot trebalo stisnuti oči, pritegnuti misli, da se u tom trenu sve ne razori i ne raspline.

Irena stiskala pismo medju tvrdim prstima.

— Izvolite poručiti gospodinu sucu, da vrlo rado pristajem na njegovu molbu. Moja je Vera uistinu godinama kao njegova Milica, pa će se djevojčice valjda lijepo paziti. — Glas joj je zvučio oporo, kao da bi joj trebalo da se iskašlje.

— Hvala milostivna gospodjo, bit će mu to vrlo milo, jer mu je ona ostala kćerka jedinica iza pokojne žene, a ponešto je i razmažena.

— Ako se ne varam, poznat mi je gospodin sudac sa sveučilišta, gdje je nekoć . . . s Vama dru-

govao ... — Irena se lecne. Protiv volje, besvjesno natuknula su njezina usta ono, što je u sebi gušila. Ispod bjelila potamni joj žutkasta put, usnice se stisnule, a u podvojak se zadrle tvrde crte. Zažalila i ljutila se rad same sebe. A kao da bi htjela da ispravi griješku, uzmahne rukama i doda glasno:

— Bilo kako mu drago! Nastojat ću da se djevojčica kod nas posve udomi, pa da joj po mogućnosti nadomjestimo očinsku ljubav i brigu. Ta u toj dobi su djevojke vrlo prijemljive čudi, da se rado prilagodjuju novim prilikama. — I Irena se dobroćudno nasmije bezvučnim, odebelim smijehom.

Henrik se naglo digno. Bilo mu je gotovo da svisne. Ispala mu iz ruke palica, a on se prigne, da je pridigne. Poradi ove hitne kretnje odbio mu se s tjemena dugački čuperak, koji je umjetno pokriva

ćelavu lubanju. Spao mu preko lijevog uha i visio sada u zalijepljenim vlasnicama preko bijelog ovratnika. Irena zagriže od boli u donju usnicu, videći ga ovako smiješna. Bilo joj, da zaplače.

Henrika oblio znoj, s mukom poravna drhtavom rukom poremećenu kosu, a onda se oprostio naglo, gotovo u nervoznoj hitnji, da se što prije riješe jedno drugoga ...

Nešto se u njima propinjalo; grdno i bolno, neželjkovano, a opet jednako čuvstvo u obje duše. Tupa sadašnjost pala kao mračni zavjes krupnoga tkiva na njihove duše, što su dosad voljele pribivali u davnoj mladosti. Uništjele se slike i čarni časovi, raskinuli se svijetli zvuci ljubavne melodije ... Kroz sivkasto tkivo prodirale samo isprekidane disonancije, trpkim osmijeh prijedora i slane suze.

Цѣна № I.-II. Дин 6·50 - Cena I.-II. št. Din 6·50

Književnost.

Uredništvo revije „Zarja“ pozivlje uljudno sve naklade, uredništva kao i gospodu autore, da blagoizvole poslati spomenutomu uredništvu sve nanovo izdane knjige, koje će ih oglasiti i ocijeniti u svojoj reviji te preporučiti svojim čitateljima.

Pitanje i ponude za različita namještenja.

Uredništvo „Zarje“ preuzelo je medju drugim takodjer i tu zadaću, da posreduje medju Rusima, koji živu u Jugoslaviji, a želeli bi stupiti u kakovu službu i medju onim strankama, koje bi bile voljne namještatih ih. — Zato neka izvole slati svoje ponude upravničtvu „Zarje“ oni reflektanti, koji imaju rada zadati i oni, koji su voljni raditi. Pripominje se, da svaki onaj, koji želi raditi mora priložiti svojoj ponudi potvrdu odbora dotične ruske kolonije, da je interesent član kolonije i da je sposoban za mjesto, odnosno djelo, za koje se nudi. — Na taj će se način osigurati, da će djelodavaoci dobiti pouzdane i sposobne stručnjake te uopće sposobne ljude.

UREDNIŠTVO.

PREVODIOCA

za književne prevode s **ruskoga** na slovenski, srpski i hrvatski jezik i **obratno**, potrebuje naše uredništvo.

Ponudbe prima:

Uredništvo „Zarje“ Celje, (Slovenija), Breg štev. 32.

IZVJEŽBANI AGRONOM

ima 26 godina s višom izobrazbom i odličnom kvalifikacijom glede zadnjega poslovanja kod agrikulturnega odjela američkoga liceja u Carigradu, traži u svojoj struci primjerenu službu. Zna takodjer njemački. Cijenjene ponude na upravništvo pod „Agronom“.

INTELLIGENTNA UDOVA,

zna računovodstvo; želi dobiti primjerenu službu. Zna dobro šivati kao i druge radove za gospodje. Potpuno vješta njemačkom, poljskom i slovenskom jeziku. Ponude kod upravništva pod „M.“

GLASBENI PROFESOR

koji je svršio petrogradski konzervatorij (odio skladateljstva) sa višegodišnjom praksom na Imperatorskoj glazbenoj školi traži primjerenu službu, a preuzeo bi takodjer i pisarničko mjesto. Zna slovenski. Naslov kod upravništva pod „A. B.“

SLIKAR,

absolvent moskovske umjetničke akademije izvršuje sva u njegovu struku spadajuća djela kao: slike, kopije, plakate itd. Naslov kod upravništva „Zarje“ za g. A. Nikoljskoga.

PROFESOR,

za učenje srpsko-hrvatskog jezika po Berlitzovoj metodi, daje satove za djecu i odrasle posjetom u kuću; prevadja sastavke iz slovenskog i njemačkog na srpsko-hrvatski najčišćim književnim jezikom te poučava srpsku-hrvatsku trgovačku korespondenciju. —

Adresa u uredništvu „Zarje“, Breg štev. 32.

ZASTOPNIKI

mesečnika „Zarja“ v Jugoslaviji:

1. Beograd: Centralni biro oglasa, Obilićev Venac, broj 42.
2. Zagreb: g. V. Karjagin, Ilica, br. 83.
3. Ljubljana: Drago Beseljak & drug.
4. Subotica: „Kaja“, novinarski i reklamni biro, Subotica VIII., Miloš Obilića ul. 21.
5. Maribor: V. Weixl, knjigarna.
6. Gruž (Dalmacija): Inž. Verigo, Lapad 67.
7. Bolgarija: B. Vevern, mesto Tirново.
8. Carigrad: M. Babadžan.

Prodaja se v vseh knjigarnah, trafikah in na železniških postajah Jugoslavije.

CENE INSERATOM:

$\frac{1}{1}$ stran	Din 500—
$\frac{3}{4}$ „	„ 375—
$\frac{1}{2}$ „	„ 282—
$\frac{1}{4}$ „	„ 188—
$\frac{1}{8}$ „	„ 100—
$\frac{1}{16}$ „	„ 50—

ЗА ВАС МИСЛИ**ЦЕНТРАЛНИ БИРО ОГЛАСА!**

Он ће Вас упутити — где ћете, како и када с највећим успехом рекламирати.

Ц. Б. О. израђује све могуће

УМЕТНИЧКЕ РЕКЛАМЕ И КЛИШЕЈЕ.

Цене без конкуренције (40 пара 1 см²).

Тражите нови ПЛАН БЕОГРАДА, САОБРАЋАЈНЕ КАРТЕ са огласима првих трговачко-индустријских предузећа.

У почетку фебруара излази из штампе

УНИВЕРЗАЛНА КАРТА КРАЉЕВИНЕ С. Х. С.

са огласима првих трговачко-индустријских предузећа

„**ПОУКА ПРОШЛОСТИ**“

Zbornik književnog izdavačkog društva „**BUDUĆA RUSIJA**“.

U I. svesku zbornika „Nauka prošlosti“, koja se priugotavlja za štampu, bit će uvršteni ovi članci: Uvodni članak I. Velikanovića. — „Uspomene o Kolčaku“. Sibiricusa. — „Bijeli teroristi“, zapiski učesnika atentata na glavne aktiere boljševizma u Petrogradu. — Članci: „Pohod na Astrahanj“, „Inkvizicija XX. vijeka“ (crteže i uspomene o ruskoj čezvičajci.) „Magjari u Crvenoj Armiji“ (po službenim dokumentima). — „Maksim Gorkij.“ V. Gorjanskoga. — „Hetman Ukrajine“ (uspomene oficira iz pratnje hetmana Skoropadškoga) i drugi članci.

Cijena I. svesku bit će K 40—, a svezak će imati 120—150 stranica običnog formata.

Prethodna supskripcija na I. zvezak prima se:

U Zagrebu: 1. Kod Glavnog uredništva Almanaha kraljevine SHS, Hrvatski štamparski zavod, Gundulićeva 18.
2. Kod I. Velikanovića (Matica Hrvatska).

U Beogradu: kod Mihajla M. Jakšića (Vasina 8).

U Ljubljani kod Uredništva Adresara za Sloveniju (Drago Beseljak i drug), Sodna ulica 5.

U Novom Sadu kod Matice Srpske.

Direktor i administrator: **V. Manakin**, Gl. urednik Almanaha kr. SHS.

Sekretar redakcije: **V. Markov**.

Glavni urednik: **I. Velikanović**.

Urednik za istoriju: **M. Inostrancev**.

Издат-во „**Национальное Возрождение**“

Большая политическая еженедельная газета

„**ВОЗРОЖДЕНИЕ**“

Выходитъ въ Бѣлградѣ подъ редакціей Ал. Ксюнина и Н. Е. Егорова.

Участвуютъ лучшія журнальныя силы.

Корреспонденты въ Гельсингфорсъ, Ригѣ, Ревелѣ и Варшавѣ.

Редакція временно Дублянская, 9. отъ 4—6.

Контора ул. Кн. Любиче 9. Контр-во А. С. Катина отъ 11-12, отъ 2-4 дня.

NOVINARSKI I REKLAMNI BIRO

SUBOTICA VIII.

Mil. Obilića 22

„**КАЈА**“

СУБОТИЦА VIII.

Милош Обилића 22.

НОВИНАРСКИ И РЕКЛАМНИ БИРО

Spedicija, prevoz tovorov in pohištva z lastnimi patentnimi pohištvenimi vozovi

FERD. PELLÉ-jeva **VDOVA CELJE**

Prevzame posredovanje carine vsega iz inozemstva došlega blaga.

Brzojavni naslov: PELLÉ CELJE.

Telefon štev. 62.

МОСКВА - КРЕМЛЬ.

MOSKVA - KREML.

РУСЬ.

Подъ большимъ шатромъ
Голубыхъ небесъ
Вижу — даль степей
Зеленѣется.

И на граняхъ ихъ,
Выше темныхъ тучъ,
Цѣпи горъ стоятъ
Великанами.

По степямъ въ моря
Рѣки катятся,
И лежатъ пути
Во всѣ стороны.

Посмотрю на югъ —
Нивы зрѣлыя,
Что камышъ густой
Тихо движутся;
Мурава луговъ
Ковромъ стелется,
Виноградъ въ садахъ
Наливается.

Гляну къ сѣверу —
Тамъ въ глуши пустынь,
Снѣгъ, что бѣлый пухъ,
Быстро кружится;
Поднимаетъ грудь
Море синее,
И горами ледъ
Ходить по морю.

Это ты, моя
Русь державная,
Моя родина
Православная!

Широко ты, Русь,
По лицу земли
Въ красѣ царственной
Развернулася!

По сѣдымъ морямъ
Изъ далекихъ странъ
На поклонъ тебѣ
Корабли идутъ.

И поля цвѣтутъ,
И лѣса шумятъ,
И лежатъ въ землѣ
Груды золота;
И во всѣхъ концахъ
Свѣта блага
Про тебя идетъ
Слава громкая.

Ужъ и есть за что,
Русь могучая,
Полюбить тебя,
Назвать матерью,
Стать за честь твою
Противъ недруга,
За тебя въ нуждѣ
Сложить голову!

И. Никитинъ.

„IMPEX“

EKSPORT - IMPORT LJUBLJANA

Les, žito, moka, živina, meso, seno,
železo, umetna gnojila.

A. & E. Skaberné

Ljubljana.

Uvoz in prodaja vsakovrst-
nog manufakturnog blaga.

„Kompas“ Celje

Špedicijsko podjetje, ca-
rinsko posredovanje, in-
formacijska pisarna.

CELJE

Razlagova ulica št. 11.
Edina
narodna tvrdka te stroke.

Vedno najfinejše angleško blago!

Vsakovrstne športne, lovske,
promenadne in salon. obleke
izgotavlja po najmodernejšem
kroju točno in solidno

MAKS ZABUKOŠEK

Celje, Sankarjeva ulica št. 2.

Модни салон за господе

Макс Забукошек

Целье, Цанкарјева улица 2

Opalograph

najbolji i najidealniji
umnožavajući aparat
sadanjosti.

Tražite prospekt i uzorke štampe.

The Rex Co., Ljubljana

Velike fotografije

v najlepši izpeljavi,
črne in barvane izvršuje
fotograf „Pelikan“
Celje

☞ Za trajnost slik
se jamči. ☞ ☞

F. KONIG CELJE

Norimberško, galante-
terijsko, drobnarijsko,
igračarsko
in pleteninsko blago.

Veletrgovina!

Na debelo! Na drobno!
Ustanovljena 1885.

Julius Weiner'ja nasl. Celje

priporoča svojo bogato zalogo vsake vrste steklenine.

Poštni ček. rač. 10.598

PODRUŽNICA

Telefon šte. 75 in 76

LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE V CELJU

Deln. glavnica 50.000.000 K. **CENTRALA V LJUBLJANI.** Rez. fondi nad 45.000.000 K.

PODRUŽNICE:

v Splitu, Trstu, Sarajevi, Gorici, Mariboru, Borovljah, Ptuju in Brežicah.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun
proti ugodnemu obrestovanju.

Rupuje in prodaja vse vrste vredn. papirjev,
valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

PRODAJA SREČKE DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE.

**Motori polja
obrtala**

(Drehstrommotoren)

poznate tvornice elektromotora

A. BITTER & COMP.

Cassel (Njemačka)

nudja sa svog skladišta u Zagrebu

**Generalno tvorničko za-
stupstvo za Jugoslaviju**

Akc. dr. jugoslovenske trgovine

„Just“ (tehn. odelenje)

Zagreb, Draškovićeve ulica 13.

Brzojavi: JUST ZAGREB

**NAJFINEJŠI
MEDICINAL
KONJAK**

in vse vrste žganja
iz sadja priporoča

**PARNA VELEŽGANJARNA
ROBERT DIEHL
CELJE, SLOVENIJA.**

**ŠTAMPILJE
PEČATI**

Katalog
franko!

**ANTON ČERNE
graveur, Ljubljana
Dvorni trg šte. 1.**

**E. BERNA
CELJE**

Kralja Petra c. 10.

priporoča svojo veliko

zalogo čevljev

vsake vrste za dame,

gospode in otroke po

vsaki ceni.

**Špecerijska
kolonijalna
in delikatesna
trgovina**

**I. V. DEČKO
Celje, Glavni trg 10**

Podružnica:

Ljubljanska cesta.

**Kamnoseška
industrijska družba
Celje-Slovenija.**

**Nagrobni spomeniki iz vseh vrst
kamna. Garniture za spalne sobe.
Stavbena dela. Granitni tlak za ulice.**

Kamnolom: Cezlak.

UKAZ

je za vsakega dobrega gospo-
darja, da kupi kjer je najceneje,
radi tega pišite še danes po
ilustrovani cenik z več tisoč
slikami od razne robe na vele-
trgovino in razpošiljalnico

**R. STERMECKI
CELJE, ŠT. 354.**